

ПОСІБНИК ПО ВИВЧЕННЮ БІБЛІЇ

Біблійні засади християнського віровчення
(переглянуте і виправлене видання)

*«Досліджуйте Писання, бо через
них ви думаєте мати вічне жит-
тя, — вони ж свідчать про Мене»
(Йоан.5:39).*

ББК 86.376

«Посібник по вивченню Біблії». — «Джерело життя», 2000.—112 с.

В «Посібнику по вивченню Біблії» представлені головні біблійні теми у формі питань та відповідей. Цей посібник є світлом та благословенною допомогою в індивідуальному, сімейному та спільному вивченні Святого Письма — відкриття живого Бога.

ББК 86.376

ПЕРЕДМОВА

У наш непростий і тривожний час ніщо не здатне так заспокоїти й зміцнити душу, як ретельне дослідження Слова Божого. Це — великий Божий підручник, даний людині як світло на шляху в нашому світі, сповненому гріха, боротьби і різних негараздів. Біблія займає важливе місце у вихованні підростаючого покоління, оскільки скеровує думки і погляди молодих людей до величніших предметів; розширює світогляд та відкриває багато цінних істин, які неможливо знайти в інших книгах. Щодо керівництва в житті, з Біблією не може зрівнятися жодна інша книга. Вона вирішує питання людської долі і нашого призначення у світі, сповнює серце Божою любов'ю, учить цінувати життя кожної розумної істоти, купленої дорогоцінною кров'ю Спасителя — Особистості, вирваної з кайданів гріха. Біблія містить досконалі моральні закони, навчає, як слід жити в цьому світі, щоб успадкувати кращий, вічний світ. Читання і дослідження Святого Письма приносить неоціниму допомогу вже в цьому житті, а основне: відкриває шлях до життя вічного.

Запропонована книга — «Посібник по вивченню Біблії» — полегшує дослідження та розуміння Святого Письма, особливо для тих, хто тільки починає це робити. Наше бажання, щоб ця книга стала ключем до розуміння Слова Божого та вказала багатьом шлях до спасіння через Господа нашого Ісуса Христа.

СЛОВО БОЖЕ

— Під якою назвою в давнину були відомі книги Біблії?

«Ісус сказав їм: «Чи ви ніколи не читали в Писанні: «Камінь, який відкинули будівничі, став каменем наріжним» (*Матв.21:42*).

— Яку ще одну назву дав Ісус об'явленню Божому до людей?

«Він же сказав у відповідь: «Мати моя і брати Мої — це ті, хто слухає Слово Боже і виконує Його!» (*Лука 8:21*).

Примітка: назва «*Біблія*» у самій Книзі не зустрічається. Це слово на грецькій мові означає «книги». Біблія складається із 66 окремих книг, котрі написали близько сорока різних авторів протягом 1500 років. Збірник цих книг називається ще: «*Слово Боже*», «*Письмо*», «*Святе Письмо*».

— Під чийм керівництвом знаходились люди, які записали отримане від Бога об'явлення?

«Бо ніколи не було пророцтва з волі людської, а звіщали його святі люди Божі, спонукані Духом Святим» (*2Петр.1:21*).

— Хто ж говорив через уста цих людей?

«Багато разів і різними способами Бог говорив колись до батьків наших через пророків» (*Євр.1:1*).

— З якою метою були написані Святі Писання?

«Все, що було написано раніше, написано для нашого повчання, щоб ми через терпіння та підбадьорювання з Писання зберігали надію» (*Римл.15:4*).

— Яка користь від дослідження Писання?

«Все Писання натхненне Богом і корисне для навчання, для докору, для виправлення, для виховання в праведності» (*2Тим.3:16*).

— Яка мета Бога щодо людей, котрим Він дав Писання?

«Щоб Божа людина була досконала, до всякого доброго діла готова» (2Тим.3:17).

— **Для чого необхідне Боже Слово всім нам, котрі живуть у темряві гріха і смерті?**

«Для моєї ноги Твоє слово — світильник, то світло для стежки моєї» (Псал.119:105).

— **На які три основні частини Писань Старого Завіту вказав Христос?**

«І сказав їм: «Ось те, про що Я говорив вам, коли ще був з вами: «Потрібно, щоб здійснилось усе, що написано про Мене в Законі Мойсеєвім, у Пророків і в Псалмах» (Лука 24:44).

Примітка: До «Закону Мойсея» входять книги, написані Мойсеєм: Буття, Вихід, Левит, Числа, Повторення Закону. «Пророки» охоплювали, окрім великих пророцьких книг (Ісаї, Єремії і Єзекіїля та дванадцяти «малих пророків»), також «древніх пророків», а саме: книги Ісуса Навина, Суддів і чотири книги Царів. До розділу «Псалми» входили усі книги, які не були у складі «Закону» і «Пророків». Перше місце посідала книга Псалмів, тому і весь розділ носить саме цю назву.

— **Чим ще є Слово Боже?**

«Освятити їх істиною Твою; Твоє слово є істина» (Йоан.17:17).

— **Хто є Головною Діючою Особою в Писанні?**

«Дослідіть Писання, бо через них ви думаєте мати вічне життя, — вони ж свідчать про Мене» (Йоан.5:39).

— **Бажаючи познайомитись з Головним Героєм Писання, що важливо мати читачеві?**

«Це ж написано, щоб ви увірували, що Ісус є Христос, Син Божий, і, віруючи, мали життя в ім'я Його» (Йоан.20:31).

— **На підставі чого ми віримо, що Ісус — Головна Діюча Особа в Біблії?**

«І, почавши від Мойсея та всіх пророків, Він пояснював їм усе сказане в Писаннях про Нього» (Лука 24:27).

— **Яким чином Христос підтвердив істинність книги пророка Даниїла?**

«Отож, коли побачите мерзоту запустіння, про яку звіщав пророк Даниїл, що стоїть на святому місці, хто читає, нехай розуміє» (Матв.24:15).

— **Яку іншу пророчу книгу особливо необхідно вивчати?**

«Блаженний, хто читає і хто слухає слова цього пророцтва Об'явлення та додержується написаного в ньому, бо час близький» (*Об'явл. 1:3*).

— **Яка користь від вивчення Писання для тих, хто з вірою приймає його?**

«До того ж, ти з дитинства знаєш Святе Писання, яке може умудрити тебе на спасіння вірою в Христа Ісуса» (*2Тим. 3:15*).

— **Чому Христос докоряв тим, які зневажали Писання, не вникаючи при цьому в його суть?**

«Ісус сказав їм у відповідь: «Помиляєтесь, не знаючи Писання, ні сили Божої» (*Матв. 22:29*).

— **Кого Ісус називає блаженным?**

«А Він відповів: «Блаженні ті, що слухають Слово Боже і виконують його» (*Лука 11:28*).

— **Чи коли-небудь Слово Боже буде забуте?**

«Слово ж нашого Бога повіки стоятиме!» (*Ісая 40:8*).

«Небо й земля перейдуть, слова ж Мої не перейдуть» (*Матв. 24:35*).

СИЛА БОЖОГО СЛОВА

— Яку силу застосував Бог при створенні неба?

«Словом Господнім учинене небо, а подихом уст Його все Його військо».

«Бо сказав Він — і сталося, наказав — і з'явилося» (*Псал.33:6,9*).

— Яку участь у створенні світу брав Христос?

«Споконвіку було Слово, і Слово було у Бога, і Слово було Бог. Воно було споконвіку в Бога. Усе через Нього сталося, і без Нього не сталося ніщо, що сталося» (*Йоан.1:1-3*).

«Ним створено все на небі і на землі, видиме й невидиме: чи то престоли, чи то держави, чи то князівства, чи то влади, — усе створено Ним і для Нього» (*Колос.1:16*).

— Якою силою утримується наша Земля і Всесвіт?

«Тримаючи все словом сили Своєї...» (*Євр.1:3*).

— Яка зміна відбувається в тому, хто приймає Христа як свого Спасителя?

«Тому-то, коли хто в Христі, той нове творіння; старе минуло, нове настало» (*2Кор.5:17*).

— Яким чином людина стає новим творінням?

«Ісус сказав йому у відповідь: «Істинно, істинно кажу Я тобі: якщо хто не народиться згори, не може бачити Царства Божого» (*Йоан.3:3*).

— Яка сила бере участь у відродженні людини?

«Як відроджені не від тлінного насіння, а від нетлінного, від Слова Бога живого, Який перебуває повік (*1Петр.1:23*).

— З чого слово Христове має починати перетворення?

«Нехай Слово Христове оселяється у вас рясно, в усякій премудрості; навчайте та напоумляйте один одного псалмами, славослов'ями,

піснями духовними, співаючи з благодаттю в серцях ваших Господеві!» (Колос.3:16).

— **Яка кінцева мета великих Божих обітниць?**

«Якими даровані нам дорогоцінні та великі обітниці, щоб ви через них стали причасниками Божого єства, віддалившись від пануючого в світі розтління похиттю» (2Петр.1:4).

— **Завдяки чому звершується духовне очищення віруючого?**

«Ви вже очищені через слово, яке Я говорив вам» (Йоан.15:3).

— **Як молода людина може берегти себе в чистоті?**

«Чим додержить юнак у чистоті свою стежку? — Як держатиметься Твоїх слів!» (Псал.119:9).

— **Від чого застерігає збережене в серці Слово Боже?**

«Я в серці своїм заховав Твоє слово, щоб мені не грішити проти Тебе» (Псал.119:11; див. також Псал.17:4).

— **Якими властивостями володіє Слово Боже?**

«Бо Слово Боже живе і діюче, гостріше всякого меча двосічного: воно проникає аж до розділення душі і духа, суглобів та мозку, судить думки та наміри серця» (Євр.4:12).

— **Що засвідчив апостол Петро про слова Христа?**

«Симон Петро відповів Йому: Господи, до кого нам іти? Ти маєш слова життя вічного» (Йоан.6:68).

— **Що говорить Христос про свої слова?**

«Слова, які Я говорив вам, є дух і життя» (Йоан.6:63).

БОГОЛЮДИНА

— **Хто є головною діючою Особою в усьому Писанні?**

«Дослідіть Писання, бо через них ви думаєте мати вічне життя, — вони ж свідчать про Мене» (*Йоан. 5:39*).

«І, почавши від Мойсея та всіх пророків, Він пояснював їм усе сказане в Писаннях про Нього» (*Лука 24:27*).

— **Звідки ми знаємо, що Христос також є Богом?**

«А про Сина: «Престол Твій, Боже, навіки вічні, а скіпетр праведності — скіпетр царства Твого» (*Євр. 1:8*).

— **Чи можна вважати народження Христа у Віфлеємі початком Його існування?**

«І нині, прослав Ти Мене, Отче, у Тебе Самого тією славою, яку Я мав у Тебе ще тоді, коли не було світу» (*Йоан. 17:5*).

«А ти, Віфлеєме-Єфрате, хоч малий ти у тисячах Юди, — із тебе Мені вийде Той, що буде Владика в Ізраїлі, і віддавна постання Його, від днів віковічних» (*Михей 5:2*).

Через кого створив Бог світ і все, що наповнює його?

«Бог... в останні дні говорив до нас через Сина, Якого призначив Спадкоємцем усього, через Котрого і віки створив» (*Євр. 1:1-2*).

«Ним створено все на небі і на землі, видиме й невидиме... все створено Ним і для Нього» (*Колос. 1:16*).

«Усе через Нього сталось, і без Нього не сталось ніщо, що сталось» (*Йоан. 1:3*).

— **Ким утримується увесь Всесвіт?**

«А Він є перш усього, і все Ним стоїть» (*Колос. 1:17*).

— **Чи залишався Христос Богом, коли жив на Землі?**

«Бо сьогодні народився вам в місті Давидовім Спаситель, Котрий є Христос Господь» (*Лука 2:11; див. також Йоан. 1:1, 14*).

— Звідки нам відомо, що наш Творець є також нашим Викупителем?

«А тепер отак каже Господь, що створив тебе, Якове, і тебе сформував, о Ізраїлю: «Не бійся, бо Я тебе викупив, Я покликав ім'я твоє, Мій ти!» (Ісаїя 43:1).

— Чи мав Христос досконалість Божества, коли жив на Землі?

«Бо в Ньому живе вся повнота Божества тілесно» (Колос.2:9).

— Що сказано про втілення Ісуса Христа?

«А як діти причетні тіла і крові, то й Він також прийняв те ж саме» (Євр.2:14).

— Для чого Син Божий повинен був втілитися?

«Тому в усьому Він мусив бути подібним до братів, щоб бути милосердним та вірним Первосвящеником перед Богом, для умилювання за гріхи людей» (Євр.2:17).

— Чи можливо повністю зрозуміти втілення Христа?

«І, безперечно — велика тайна благочестя: Бог з'явився в тілі, виправдав Себе у Дусі, показався ангелам, проповідуваний між народами, прийнятий вірою у світі і вознісся у славі» (1Тим.3:16).

— Ким ще для нас є Христос? До чого це має нас спонукати?

«Тож, маючи Первосвященика Великого, Який перейшов небеса, Ісуса, Сина Божого, тримаймося твердо сповідання нашого! Бо ми маємо не такого первосвященика, який не може страждати з нами в немочах наших, але такого, Який, подібно нам, зазнав спокуси в усьому, крім гріха» (Євр.4:14-15).

ПОХОДЖЕННЯ ЗЛА

— Що таке гріх?

«Усякий, хто чинить гріх, чинить і беззаконня, бо гріх є беззаконня» (1Йоан.3:4).

Примітка: Слово «беззаконня» означає: порушення Закону; заперечення Закону; життя не за Законом.

— Кого слід вважати родоначальником гріха?

«Хто ж чинить гріх, той від диявола, бо диявол грішить від початку» (1Йоан.3:8).

— Чи був сатана створений грішним?

«Ти був бездоганний у своїх дорогах від дня твого створення, аж поки не знайшлася на тобі несправедливість» (Єзек.28:15; див. також вірші 14 та 17; Ісая 14:12-14).

Примітка: Прекрасний отінюючий Херувим-хоронитель став дияволом і сатаною, що означає: ворог, супротивник, наклепник.

— Якими якостями наділив Бог людину при створенні?

«І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив» (Бут.1:27).

«...праведною вчинив Бог людину» (Еккл.7:29).

— Чому людина не залишилася на тому моральному рівні, який був їй притаманний при створенні?

«Бо всі згрішили, і позбавлені слави Божої». «Нема того, хто робить добро, нема ні одного!» (Римл.3:23,12).

— Чи отримали перші люди в раю настанову, як вберегти себе від гріха?

«І наказав Господь Бог Адамові, кажучи: «Із кожного дерева в Раю ти можеш їсти, але з дерева знання добра і зла — не їж від нього, бо в день їди твоєї від нього ти напевно помреш!» (Бут.2:16-17).

— Яким чином гріх все-таки проник у світ?

«Але змій був хитріший над усю польову звірину, яку Господь Бог учинив. І сказав він до жінки: «Чи Бог наказав: не їжте з усякого дерева в раю?» І відповіла жінка змієві: «З плодів дерева раю ми можемо їсти, але з плодів дерева, що в середині раю, — Бог сказав: «Не їжте із нього, і не доторкайтесь до нього, — щоб вам не померти». І сказав змій до жінки: «Умерти — не вмере! Бо відає Бог, що дня того, коли будете з нього ви їсти, ваші очі розкриються, і станете ви, немов Боги, знаючі добро й зло». І побачила жінка, що дерево добре на їжу, і принадне для очей, і пожадане дерево, щоб набути знання. І взяла з його плоду, та й з'їла, і разом дала теж чоловікові своєму, — і він з'їв» (*Бут.3:1-6*).

— **Хто був цим змієм, котрий ввів людей у гріх?**

«І схопив він дракона, стародавнього змія, котрий є диявол і сатана» (*Об'явл.20:2*).

— **Які наслідки гріха?**

«Вчинений гріх породжує смерть» (*Римл.6:23*).

«Тому, як через одного чоловіка гріх увійшов у світ, а з гріхом смерть, так і смерть увійшла в усіх людей» (*Римл.5:12*).

«В Адамі всі вмирають» (*1Кор.15:22*).

— **Чи залишив Бог Своє творіння у такому плачевному стані?**

«Тому і явився Син Божий, щоб зруйнувати діла диявола» (*1Йоан.3:8*).

— **Як ставиться Бог до грішника і до чого закликає його?**

«Бо не жадаю Я смерті помираючого, говорить Господь Бог, але покайтеся та й живіть!» (*Єзек.18:32; див. також 33:11*).

— **Чи може людина без власного бажання отримати життя вічне?**

«Дух і наречена говорять: «Прийди!» і хто чує, нехай каже: «Прийди!». Хто спраглий, нехай прийде, і хто хоче, нехай бере воду життя даром!» (*Об'явл.22:17*).

ПЛАН СПАСІННЯ

— **Що було передбачено Богом відносно людини ще до гріхопадіння?**

«...Агнца, заколеного від створіння світу» (*Об'явл. 13:8*).

— **Хто був цим «Агнцем»?**

«Йоан бачить Ісуса, що йде до нього, і говорить: «Ось Агнець Божий, Котрий бере на Себе гріх світу» (*Йоан. 1:29*).

— **Що спонукало Небесного Отця принести таку неймовірно велику жертву?**

«Бо так Бог полюбив світ, що віддав Сина Свого Єдинородного, щоб кожен, віруючий у Нього, не загинув, а мав життя вічне» (*Йоан. 3:16*).

— **Як поставився Син Божий до цього Плану?**

«Бо один Бог, і один Посередник між Богом та людьми — Чоловік Христос Ісус, Який віддав Себе Самого на викуп за всіх» (*1Тим. 2:5-6*).

— **Що мається на увазі під Планом спасіння?**

«І вона народить Сина, а ти даси ім'я Йому Ісус, бо Він спасе людей Своїх від гріхів їхніх» (*Матв. 1:21*).

— **Яким чином ми рятуємось від гріха?**

«Кров Ісуса Христа, Сина Божого, очищає нас від усякого гріха».

«Коли ж ми визнаємо гріхи наші, то Він, вірний і праведний, простить нам гріхи наші і очистить нас від усякої неправди» (*1Йоан. 1:7-9*).

«Але Бог доказує Свою любов до нас тим, що коли ми були ще грішниками, Христос помер за нас. Тим більше тепер, будучи виправдані кров'ю Його, — спасемося Ним від гніву. Коли ми, будучи ворогами, примирилися з Богом через смерть Сина Його, то тим більше, примирені, — спасемося життям Його» (*Римл. 5:8-10*).

— **Що ще, окрім спасіння від гріха, передбачено Планом спасіння?**

«Воля Того, Хто послав Мене, є та, щоб усякий, хто бачить Сина та вірує в Нього, мав вічне життя, і Я Його воскрешу останнього дня» (*Йоан.6:40*).

— **Яка головна причина втілення Христа?**

«А як діти причетні тіла і крові, то й Він також прийняв те ж саме, щоб смертю позбавити сили того, хто має владу смерті, тобто диявола» (*Євр.2:14*).

— **Коли цей План буде повністю здійснено?**

«Раптом, в одну мить, при останній трубі... здійсниться слово написане: «Смерть поглинута перемогою» (*1Кор.15:52-55*).

— **Як будуть усунені всі наслідки гріха?**

«День же Господній прийде, як злодій вночі; і тоді небеса з великим шумом перейдуть, а стихії, розпалившись, зруйнуються, а земля і всі діла на ній згорять... Але ми, згідно з Його обітницею, чекаємо нового неба і нової землі, де перебуває правда» (*2Петр.3:10-13*).

— **Чи тривалим буде знищення гріха і всіх його наслідків?**

«І побачив я нове небо і нову землю... І витре Бог усяку сльозу з очей їхніх, і не буде вже смерті, ані смутку, ані плачу, ані болю, бо попереднє минуло!» (*Об'явл.21:1-4*).

«І нічого вже не буде проклятого, а престол Бога і Агня буде в ньому, і раби Його будуть служити Йому» (*Об'явл.22:3*).

— **Чи можлива поява гріха знову?**

«Що ви думаєте проти Господа? Бо Він зробить кінця, — не постанове два рази насильство» (*Наум.1:9*).

ПРОРОЦТВА ПРО ХРИСТА

— **Через кого і в яких словах Господь повідомив людям про з'явлення у світ Спасителя?**

«Пророка з-посеред тебе, з братів твоїх, Такого, як я, поставить тобі Господь, Бог твій, — Його будете слухати» (*Повт.Зак.18:15; див. також в. 18*).

— **Хто з апостолів підтвердив пророцтво Мойсея та інших пророків?**

«Мойсей сказав отцям: «Пророка дасть вам Господь, Бог ваш, з братів ваших, як мене... І всі пророки, від Самуїла і після нього, скільки їх говорило, також провістили ці дні» (*Діян.3:22-24*).

— **Як Христос був зображений у пророцтві Валаама?**

«Сходить зоря он від Якова, і підіймається жезл з Ізраїля» (*Числ.24:17*).

— **В яких словах Христос застосував ці символи стосовно Себе?**

«Я корінь і рід Давидів, Зоря ясна і досвітня» (*Об'явл.22:16; див. також 2Петр.1:19; Об'явл.2:28*).

— **Якими словами передрікав Ісаїя народження Христа?**

«Ось Діва в утробі зачне, і Сина породить, і даси ім'я Йому: Еммануїл» (*Ісаїя 7:14*).

— **Як здійснилося це пророцтво?**

«А все це сталося, щоб збулося сказане Господом через пророка, який говорить: «Ось, Діва зачне в утробі і народить Сина, і дадуть ім'я Йому Еммануїл, що означає: з нами Бог» (*Матв.1:22-23*).

— **Де мав народитися Месія?**

«А ти, Віфлеєме-Єфрате, хоч малий ти у тисячах Юди, — із тебе Мені вийде Той, що буде Владика в Ізраїлі» (*Михей 5:1*).

— **Де і коли народився Ісус?**

«Коли ж Ісус народився у Віфлеємі Іудейському за царювання Ірода...» (*Матв. 2:1*).

— **Хто мав передвістити про з'явлення у світ Христа?**

«Голос кличе: на пустині вготуйте дорогу Господню, в степу вирівняйте битий шлях Богу нашому!» (*Ісаія 40:3*).

— **Як Йоан Хреститель підтвердив пророцтво Ісаї?**

«А ось свідчення Йоана, коли юдеї послали до нього з Єрусалиму священників та левітів запитати його: «Хто ти є?» «Він відповів: «Я — голос волаючого в пустині: рівняйте дорогу для Господа — як пророк Ісаія заповів» (*Йоан 1:19,23*).

— **Яким чином Ісаія провістив місію Христа?**

«Дух Господа Бога на мені, бо Господь помазав Мене благовістити сумирним, послав Мене перев'язати зламаних серцем, полоненим звільнити свободу, а в'язням — відчинити в'язницю» (*Ісаія 61:1*).

— **Коли і при яких обставинах це пророцтво здійснилось?**

«І Він прийшов у Назарет, де був вихований, і за звичаєм Своїм увійшов у синагогу суботнього дня, і встав читати. І подали Йому книгу пророка Ісаї. І, розгорнувши книгу, знайшов місце, де було написано: «Дух Господній на Мені, бо Він помазав Мене звіщати добру новину убогим і послав Мене зціляти розбитих серцем, проповідувати полоненим визволення, сліпим прозріння і відпустити пригноблених на волю, проповідувати літо Господнє сприятливе». Згорнувши книгу, віддав її служителеві і сів. А очі всіх у синагозі були звернені на Нього. І Він почав говорити їм: «Сьогодні збулося Писання, яке ви чули!» (*Лука 4:16-21*).

— **В яких словах Ісаія передвістив ставлення вибраного народу до приходу Месії?**

«Він погорджений був, Його люди покинули, страдник, знайомий з хворобами, і від Якого обличчя ховали, погорджений, і ми не цінували Його» (*Ісаія 53:3*).

— **Як сповнилось це пророцтво?**

«Воно було у світі, і світ виник через Нього, і світ не пізнав Його. Прийшов до своїх, та свої не прийняли Його» (*Йоан. 1:10-11*).

— **Що було провіщено про методи проповіді Христа?**

Нехай я відкрию уста свої приказкою, нехай стародавні прислів'я я висловлю!» (*Псал. 78:2*).

— **Як це збулося?**

«Все це Ісус говорив людям притчами, і без притчі нічого не говорив їм» (*Матв. 13:34*).

— **Що було передвіщено про ставлення Христа до Закону Божого?**

«Господь захотів був того ради правди Своєї, збільшив та прославив Закон» (*Ісаія 42:21*).

— **Що сказав Христос про Своє ставлення до Закону Божого?**

«Не думайте, що Я прийшов порушити Закон чи Пророків; не прийшов Я порушити, а виконати. Істинно кажу вам: доки небо і земля не минеться, жодна йота, жоден значок в Законі не минеться, аж поки не збудеться все. Отже, хто порушить одну з найменших цих заповідей і людей так навчить, той буде найменшим у Царстві Небеснім; а хто виконає і навчить, той буде великим у Царстві Небеснім. Кажу вам: якщо праведність ваша не перевищить праведності книжників і фарисеїв, то не ввійдете в Царство небесне.» (*Матв. 5:17-20*).

— **Що було передвіщено про плату за зраду Ісуса Христа? Як це виповнилось?**

«...І вони Мою платню відважили — тридцять срібняків» (*Зах. 11:12; Матв. 26:14-15*).

— **Що було сказано у пророцтві про страждання Христа під час допитів, а також про Його поведінку під час тортур?**

«Він гноблений був та понижуваний, але уст Своїх не відкривав. Як ягня був проваджений Він на заколення, й як овечка перед стрижіями своїми мовчить, так і Він не відкривав Своїх уст...» (*Ісаія 53:7*).

— **Як Христос відповідав на звинувачення ворогів на суді Пілата?**

«Тоді Пілат каже Йому: «Не чуєш, скільки свідчать проти Тебе?» І Він не відповів йому ні на одне слово, так що правитель був дуже здивований» (*Матв. 27:13-14*).

— **Що сказано у пророцтві про одяг Христа після розп'яття?**

«Вони ділять для себе одягу мою, а про шату мою жеребка вони кидають...» (*Псал. 22:19*).

— **Як сповнилися ці слова?**

«Розп'явши Його, ділили одежу Його, кидаючи жереб» (*Матв.27:35*).

— **Що було передвіщено про реакцію воїнів-мучителів на спрагу Христа під час Його перебування на хресті?**

«І жовчі поклали у мій хліб потішення, а в спразі моїй оцтом мене напували...» (*Псал.69:22*).

— **Що запропонували Ісусу, коли Він на хресті попросив пити?**

«Дали Ісусові пити оцет, змішаний з жовцю; і, покуштувавши, Він не схотів пити» (*Матв.27:34; див. також Йоан.19:28-30*).

— **Які слова Христа, промовлені на хресті, були провіщені пророцтвом?**

«Боже Мій, Боже Мій, нащо Мене Ти покинув?» (*Матв.27:46; Псал.22:2*).

«В руки Твої віддаю дух Мій!» (*Лука 23:46; Псал.31:6*).

— **Як Ісус по людському плану мав бути похований і чому це не здійснилось?**

«Із злочинцями визначили Йому гроба Його, та Його поховали в багатого» (*Ісая 53:9*).

— **З ким Христос був розп'ятий?**

«Тоді було розп'ято з Ним двох розбійників: одного праворуч, а другого ліворуч» (*Матв.27:38*).

— **Хто потурбувався про бездихання тіла Христа?**

«Коли настав вечір, прийшов багатий чоловік, з Аримафеї, на ім'я Йосиф, котрий також вчився в Ісуса. Він прийшов до Пілата і просив тіла Ісусового. Тоді Пілат наказав віддати тіло. І Йосиф взяв тіло, обгорнув Його в чисте полотно і поклав Його в новому своєму гробі, якого висік він у скелі» (*Матв.27:57-60*).

— **Що сказано в Святому Письмі про переживання одного з древніх пророків, яке стало передвіщенням про час перебування Христа у гробі?**

«А Ісус відповів їм: «Рід лукавий і перелюбний шукає знамення, — та знамення не дасться йому, окрім знамення пророка Йони. Бо як Йона був у череві кита три дні і три ночі, так і Син Людський буде три дні та три ночі у серці землі» (*Матв.12:39-40*).

— **Як була провіщена перемога Христа над смертю?**

«Бо Ти не опустиш моєї душі до шеолу, не опустиш Своему святому побачити тління» (*Псал.16:10; див. Діян.2:24-32*).

ВИПРАВДАННЯ ВІРОЮ

— **Яким чином грішник може бути виправданий перед Богом?**

«Бо благодаттю ви спасені через віру, і це не від вас, то дар Божий» (*Ефес. 2:8*).

«Але оправдуються даром, Божою благодаттю, через викуплення в Христі Ісусі» (*Римл. 3:24*; див. також в. 26).

— **Чи можливо заслужити виправдання?**

«Тож ми визнаємо, що людина оправдується вірою незалежно від діл Закону» (*Римл. 3:28*).

— **Який приклад наводиться в Писанні стосовно отримання праведності?**

«І Господь його (Аврама) вивів надвір та й сказав: «Подивися на небо, та зорі злічи, коли тільки потрапиш ти їх полічити». І до нього прорік: «Таким буде потомство твоє!» І ввірував Аврам Господеві, а Він залічив йому те в праведність» (*Бут. 15:5-6*; див. також *Римл. 4:9-11*).

— **Яким чином праведність може бути зарахована й нам?**

«Але не тільки написано про нього одного, що зараховано йому, а й про нас, бо буде зараховано й нам, віруючим у Того, Хто воскресив із мертвих Ісуса, Господа нашого» (*Римл. 4:23-24*).

— **Що має особливо виключне значення до виправдання вірою?**

«Тож нехай буде відоме вам, мужі-браття, що заради Нього звільняється вам прощення гріхів. І у всьому, в чому ви не могли оправдатися Законом Мойсея, виправдується Ним кожен віруючий» (*Діян. 13:38-39*).

— **Як стало можливо, щоб Христова праведність була зарахована віруючому?**

«Бо як через непослух одного чоловіка багато-хто стали грішниками, так і через послух Одного багато-хто стануть праведними» (*Римл. 5:19*).

— **Чи можливо отримати виправдання за допомогою добрих справ?**

«Бо ділами Закону не виправдається перед Богом ніяка плоть, бо Законом пізнається гріх» (*Римл.3:20*).

— **Що говориться про тих, котрі намагаються виправдатися Законом?**

«Ви, що виправдуєтесь Законом, залишилися без Христа, відпали від благодаті!» (*Гал.5:4*).

— **Для чого служить Закон?**

«Бо Законом пізнається гріх» (*Римл.3:20*).

— **Чи усувається Закон вірою?**

«Тож чи не знищуємо ми Закон вірою? Зовсім ні! Ми підтверджуємо Закон» (*Римл.3:31*).

— **Чи можливо після отримання праведності по благодаті Христа через віру продовжувати гріховний спосіб життя?**

«Що ж скажемо? Залишимося в гріхах, щоб благодать примножилась? Зовсім ні! Ми померли для гріха: як же нам жити в ньому?» (*Римл.6:1-2*).

Примітка: Людина, котра порушує Моральний Закон Божий, знаходиться під «клятвою Закону», тобто під осудом. Усвідомлюючи свою провину, вона йде до Христа з вірою, що зможе у Нього отримати прощення. Таким чином, Закон є для віруючого «вихователем, який вів нас до Христа, щоб ми виправдалися вірою» (*Гал.3:24*). Але оправдання, отримане через віру в Христа, не усуває необхідності жити праведним християнським життям у повному послухові Моральному Закону Божому. Виправданий вірою дотримується Закону силою Христа, що в нім живе; тому він уже не під прокляттям Закону, а під благодаттю. Благодать не усуває вимог Закону; для віруючого Закон залишається постійним мірилом і керівництвом у житті.

— **Чи повинна віра супроводжуватись ділами?**

«Але чи хочеш ти знати, легковажна людино, що віра без діл мертва?» (*Яків 2:20*).

— **Що є доказом істинної, живої віри?**

«Але скаже хто-небудь: «Ти маєш віру, а я маю діла; покажи мені віру твою без діл твоїх, а я покажу тобі мою віру ділами моїми!» (*Яків 2:18*).

— **Що є прямим доказом істинного виправдання вірою?**

«Чи бачиш, що віра сприяла ділам його, і ділами віра досягла досконалості?» (Яків 2:22).

— **Який відбувається обмін між нами і Христом?**

«Того, Хто не знав гріха, Бог зробив для нас жертвою за гріх, щоб ми в ньому стали праведними перед Богом!» (2Кор. 5:21).

ОСВЯЧЕННЯ

— Яким має бути рівень християнського життя?

«І Сам Бог миру нехай освятить вас у всій повноті; нехай ваш дух, душа і тіло будуть у всій цілості збережені непорочно до приходу Господа нашого Ісуса Христа!» (1Сол.5:23).

— Для чого нам необхідне освячення або святість?

«Дбайте про мир зі всіма і про святість, без якої ніхто не побачить Господа» (Євр.12:14).

— Що мав на меті Христос, помираючи на Голгофі?

«Чоловіки, любіть своїх дружин, як і Христос полюбив Церкву, і віддав Себе за неї, щоб освятити її, очистивши водною купіллю у слові» (Ефес.5:25-26).

«Щоб поставити її Собі славною Церквою, що не має плями чи порока, чи чогось подібного, але щоб була свята й непорочна!» (Ефес.5:27).

— Яка Божя воля у досягненні святості?

«Бо воля Божя — освячення ваше; щоб ви береглись від розпусти» (1Сол.4:3).

Примітка: Воля Божя в нашому житті може проявитися тільки в тому випадку, якщо наша воля не буде суперечити Його волі. Тому для нас великим підбадьоренням є той факт, що Бог зацікавлений у нашому освяченні.

— Про що нам необхідно турбуватися?

«І не пристосовуйтеся до світу цього, але перемініться відновленням розуму вашого, щоб ви пізнали, що є воля Божя добра, приємна і досконала» (Римл.12:2).

— Яке ставлення освяченої (святої) людини до волі Божої, висловленої у Його Заповідях?

«Тут терпіння святих, які додержуються заповідей Божих і віри в Ісуса!» (14:12).

«Не будьте винні нікому нічого, крім взаємної любові. Хто ж любить іншого, виконав Закон. Тому що заповіді: «Не чини перелюбу!», «Не крадь!», «Не вбивай!», «Не свідчи неправдиво», «Не пожадай» та всі інші заповіді містяться в цьому слові: «Люби ближнього твого, як самого себе!» Любов не чинить зла ближньому; отже, любов — виконання Закону» (Римл.13:8-10).

— **Бажаючи бути святими, яку реформу ми повинні провести у своєму житті?**

«Тож, умертвіть ваші земні члени: блуд, нечистоту, пристрасть, лиху пожадливість, зажерливість, що є ідолослужінням, за яке приходять гнів Божий на синів непокірних» (Колос.3:5-6).

— **Що нам необхідно знати щодо спадкоємців Царства Божого?**

«Бо знайте, що жодний блудник чи нечистий, чи зажерливий, який є ідолослужителем, не має спадщини в Царстві Христа і Бога!» (Ефес.5:5).

«Хіба ви не знаєте, що неправедні не впадують Царства Божого? Не обманюйте себе: ні розпусники, ні ідолослужителі, ні перелюбники, ні малакії, ні мужоложники, ні злодії, ні зажерливі, ні п'яниці, ні наклепники, ні грабіжники — не успадкують Царства Божого!» (1Кор.6:9-10).

— **Для чийої слави ми повинні жити і діяти?**

«Отже, чи ви їсте, чи п'єте, чи що інше робите, все робіть на славу Божу!» (1Кор.10:31).

«І все, що тільки робите, словом чи ділом, усе робіть в ім'я Господа Ісуса, дякуючи через Нього Богові й Отцеві» (Колос.3:17).

— **З чого випливає, що освячення є тривалим процесом?**

«Але зростаєте в благодаті й пізнанні Господа нашого й Спасителя Ісуса Христа. Йому слава нині і в день вічний!» (2Петр.3:18; див. також 2Петр.1:5-7).

— **Що говорить апостол Павло про процес свого освячення?**

«Не тому, що я вже досяг або вдосконалився, але пориваюсь далі, щоб досягнути того, чим досягнув мене Христос Ісус. Браття, я не вважаю, що я вже досягнув. Та тільки, забуваючи те, що позаду, я

пориваюсь до того, що попереду. Прагну до мети, до почесі високого поклику Божого в Христі Ісусі» (*Филип.3:12-14*).

Примітка: Для покаяння і отримання прощення гріхів не треба багато часу: як тільки людина покається і залишає свої гріхи, — Господь відразу ж прощає її. Але освячення чи досягнення святості продовжується все життя. Це постійне зростання «для досягнення повного віку у Христі Ісусі». «І кожен, хто має цю надію на Нього, очищає себе, як і Він чистий (*1Йоан.3:3*).

ДУХ СВЯТИЙ

— Яку обіцянку дав Спаситель, коли Його земне служіння наближалося до кінця?

«І Я вблагаю Отця, і Він дасть вам іншого Утішителя, щоб перебував із вами повік» (*Йоан. 14:16*).

«...бо як Я не піду, Утішитель не прийде до вас, а коли піду, то пошлю Його до вас» (*Йоан. 16:7*).

— Яким іншим іменем названий цей Утішитель, і що Він робить для віруючих?

«Але Утішитель, Дух Святий, Котрого Отець пошле в ім'я Моє, навчить вас всього і нагадає вам усе, що Я говорив вам» (*Йоан. 14:26*).

— Що робить Дух Святий у світі, крім утішання віруючих?

«І коли Він прийде, то докорить світ за гріх, і за правду, і за суд» (*Йоан. 16:8*).

— Що має зробити людина, коли Дух Святий докоряє її за гріх?

«Петро відповів їм: «Покайтеся, і нехай охреститься кожен із вас в ім'я Ісуса Христа на відпущення гріхів ваших, і отримаєте дар Духа Святого!» (*Діян. 2:38*).

— Чому Дух Святий ще названий Духом істини?

«Коли ж прийде Він, Дух істини, то наставить вас на всяку істину, бо не від Себе говорити буде, але буде говорити, що почує, і майбутнє сповістить вам. Він прославить Мене, бо візьме з Мого та й звістить вам» (*Йоан. 16:13-14*).

— Якою силою були спонукувані пророки давнини?

«Бо ніколи не було пророцтва з волі людської, а звіщали його святі Божі мужі, спонукані Духом Святим» (*2Петр. 1:21*).

— Яке застереження щодо Святого Духа дається нам?

«І не засмучуйте Божого Духа Святого, Яким ви запечатані в день викуплення» (*Ефес.4:30*).

— **Яку приємну для нас місію здійснює Дух Святий?**

«А надія не засоромлює, бо любов Бога влилася в наші серця Духом Святим, даним нам» (*Римл.5:5*).

— **До чого спонукає любов Бога кожного віруючого?**

«Якщо любите Мене, то виконуйте Мої заповіді» (*Йоан.14:15*; див. також *Римл.8:10*).

— **Наскільки охоче дає Бог нам Духа Святого?**

«Отже, коли ви, будучи злими, вмієте добрі дари своїм дітям давати, скільки ж більше Отець Небесний дасть Духа Святого тим, хто просить у Нього?» (*Лука 11:13*).

— **Який існує єдиний шлях для отримання Духа Святого?**

«Щоб благословення Авраамове поширилося через Ісуса Христа на язичників, щоб ми отримали обітницю Духа вірою» (*Гал.3:14*).

— **З чого видно, що Дух Божий діє у житті віруючого?**

«А плід Духа: любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра, лагідність, стриманість» (*Гал.5:22-23*).

— **Які дари даються Духом Святим віруючій людині?**

«Одному дається Духом слово мудрості, а іншому — слово знання, тим же Духом; іншому — віра, тим же Духом, а іншому — дари зцілення, тим же Духом; іншому творення чудес; іншому пророкування; іншому розпізнавання духів; іншому різні мови; іншому вияснювання мов. Але все те робить один і той же Дух, наділяючи кожного окремо, як Він хоче» (*1Кор.12:8-11*).

— **Чи перебуває Дух Святий з людьми й у наші дні?**

«І Я вблагаю Отця, і Він дасть вам іншого Утішителя, щоб перебував із вами повік» (*Йоан.14:16*).

ЦАРСТВО БЛАГОДАТІ І ЦАРСТВО СЛАВИ

— **До якого престолу ми можемо приходити сьогодні, щоб отримати милість?**

«Тому приступаймо з довір'ям до престолу благодаті, щоб бути помилуваними і одержати благодать для своєчасної допомоги» (Євр.4:16).

— **Про який інший престол говориться у Писанні, і коли це Царство буде встановлено?**

«Коли ж прийде Син Людський у славі Своїй, і всі святі ангели з Ним, тоді сяде на престолі слави Своєї» (Матв.25:31).

Примітка: Спаситель, живучи на землі, учив: «Покайтеся, бо наблизилось Царство Небесне». Він сказав Пілату: «Моє Царство не від світу цього» (Йоан.18:36). Ісус говорив про Царство благодаті; воно існує тепер, і ми можемо в будь-який час приходити до престолу благодаті зі своїми потребами і проханнями. Царство слави настане тоді, коли Христос прийде вдруге. Про це Царство Він учив молитися: «Нехай прийде Царство Твоє».

— **Яке уявлення про Царство слави мали учні Христа?**

«Коли ж вони слухали це, розповів їм ще одну притчу, бо Він був недалеко від Єрусалиму, і вони думали, що Царство Небесне повинно скоро настати» (Лука 19:11).

— **Що говорив Ісус про Царство слави?**

«Один чоловік, роду славного, відправлявся в далеку країну, щоб прийняти царство й повернутися» (Лука 19:12).

— **Кого мав на увазі Христос, говорячи про чоловіка славного роду?**

«Я йду приготувати місце для вас. І коли піду й приготую місце для вас, Я знову прийду і візьму вас до Себе, щоб і ви були, там де Я» (Йоан.14:2-3).

Примітка: «Чоловік славного роду» уособлює Ісуса Христа. Він вознісся до Свого Отця, тому престол, на котрому Він сидить тепер, називається престолом благодаті. Коли ж закінчиться час благодаті, Христос повернеться, щоб взяти до Себе підданих Свого Царства; саме тоді настане Його Царство слави.

— **Як Ісус пояснив існуюче нині Його Царство благодаті?**

«А як фарисеї запитали Його: коли прийде Царство Боже, відповів їм: «Царство Боже не прийде помітно, і не скажуть: «Ось воно тут», або: «Ось там!» Бо Царство Боже всередині вас!» (*Лука 17:20-21*).

Примітка: Царство благодаті — це духовне Царство. Його піддані — всі ті, котрі добровільно служать Христові. Царство слави настане тільки при Його Другому приході.

— **Про що повинні були проповідувати учні Христа?**

«І постав їх проповідувати Царство Боже і зціляти хворих» (*Лука 9:2*).

— **Кого являє собою добре насіння у притчі про пшеницю і кукіль?**

«А поле — це світ; добре насіння — це сини Царства, а кукіль — сини лукавого» (*Матв. 13:38*).

— **Яким чином людина стає підданою Царства благодаті?**

«Бо благодаттю спасені ви через віру, і це не від вас, то дар Божий» (*Ефес. 2:8*).

— **На якому троні Христос перебуває нині?**

«Переможцеві дозволю сісти зі Мною на престолі Моїм, як і Я переміг і сів з Отцем Моїм на престолі Його» (*Об'явл. 3:21*).

«Промовив Господь Господеві моєму: «Сядь праворуч Мене, доки не покладу Я Твоїх ворогів до підніжжя ніг Твоїх!»» (*Псал. 110:1*).

— **Що робить Ісус, перебуваючи перед лицем Божим, в нинішній час?**

«Тому-то може й спасати завжди тих, які через Нього до Бога приходять, бо Він завжди живий, щоб за них заступатись» (*Євр. 7:25*).

— **Що станеться після того, коли клопотання Христа за нас завершиться?**

«Я бачив у видіннях ночі, аж ось разом з небесними хмарами йшов ніби Син Людський, і прийшов аж до Старого днями, і Його підвели перед Нього. І Йому було дане панування й слава та царство, і всі народи, племена та мови будуть служити Йому. Панування

Його — панування вічне, яке не спиниться, а царство Його не буде зруйноване» (*Дан. 7:13-14*).

— **На якому троні сяде Христос під час Свого Другого приходу?**

«Коли ж прийде Син Людський у славі Своїй, і всі святі ангели з Ним, тоді сяде на престоли слави Своєї» (*Матв.25:31*; див. також *Об'явл. 11:15*).

— **Що Ісус скаже спасенним?**

«Прийдіть, благословенні Отця Мого, успадкуйте Царство, приготовлене вам від заснування світу» (*Матв.25:34*).

ЦЕРКВА ХРИСТА І ЇЇ ОБРЯДИ

— Хто є основою Церкви?

«Збудовані на основі апостолів і пророків, де наріжним каменем є Сам Ісус Христос» (*Ефес.2:20*).

«Симон Петро сказав у відповідь: «Ти — Христос, Син Бога Живого!» Тоді Ісус сказав Йому у відповідь: «Блаженний ти, Симоне, сину Йонин, бо не плоть і кров відкрили тобі це, а Отець Мій Небесний. І Я скажу тобі: Ти — Петро, і на скелі цій побудую Я Церкву Мою, і ворота пекла не подолають її» (*Матв.16:16-18*).

«Бо ніхто не може покласти іншої основи, окрім покладеної, а вона — Ісус Христос» (*1Кор.3:11*).

Примітка: Церква Христа заснована на міцній підвалині. Христос Сам називав Себе каменем (*Матв.21:42*); апостол Петро також говорив про Нього як про Камінь, «відкинутий будівничими» (*Діян.4:8-12; 1Петр.2:4-8*). Апостол Павло, приєднуючись до Петра, знову ж таки називає Господа Ісуса Христа Каменем (*1Кор.10:4*). Тільки побудована на цьому Каміні будівля віри може встояти серед всіх прикрощів і негараздів життя (*Матв.7:24-25*), тому що «нема ні в кому іншому спасіння». Сповідь Петра: «Ти — Христос, Син Бога Живого» лежить в основі віровчення християнської Церкви. Якби Христос не був «Син Бога Живого», то ми не мали б Спасителя.

— Хто є невидимим Головою Церкви?

«І Бог все поклав під ноги Його, і поставив Його понад усе — Головою Церкви» (*Ефес.1:22*).

«...Він — Голова тіла Церкви» (*Колос.1:18*).

— Для чого існує Церква Божа у світі?

«Отже, ми, як посланники від імені Христового, просимо: примиріться з Богом» (*2Кор.5:20; див. також Матв.28:19-20*).

«Щоб освятити її, очистивши її водною купіллю в слові, щоб поставити її Собі славною Церквою, яка не має плями, ні

порока, чи чогось подібного, але щоб була свята і непорочна» (*Ефес. 5:26-27*).

«Щоб тепер ця різноманітна премудрість Божа стала відомою через Церкву начальствам та владам на небесах» (*Ефес. 3:10*).

Примітка: Мета існування Церкви Христової у світі полягає в тому, щоб: 1) закликати людей до покаяття і примирення з Богом; 2) дати віруючим можливість зростати духовно, досягаючи досконалості; 3) продемонструвати небожителям і усім несогрішившим світам дію любові і благодаті Христової в тих, котрі прийняли Його як свого Спасителя.

— **Який план Божий щодо матеріальної підтримки проповіді Євангелія?**

«Хіба ви не знаєте, що священнослужителі живляться від святилища? І ті, що прислужують при жертovníку, мають частку від жертovníка? Так і Господь звелів, щоб ті, хто проповідує Євангеліє, — жили від благовісткування» (*1Кор. 9:13-14*).

— **Яку частину нашого приходу встановив Бог для матеріальної підтримки Його справи?**

«А всяка десятина з землі, з насіння землі, з плоду дерева, — Господеві воно, святощі для Господа!» (*Левит 27:30*).

— **Як Спаситель ставився до повернення десятини?**

«Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що даєте десятину з м'яти, кропу і кмину, а найважливіше в Законі залишили: суд, милосердя та віру. Це належить чинити і того не залишати (Матв. 23:23).

— **Якими особливими дарами наділив Бог Свою Церкву?**

«І Він призначив одних апостолами, інших пророками, інших євангелістами, інших пастирями та вчителями» (*Ефес. 4:11*; див. також *1Кор. 12:8-11*).

— **Для чого необхідні дари Духа?**

«Для вдосконалення святих на діло служіння, для збудування Тіла Христового, аж доки всі ми не прийдемо до єдності віри і пізнання Сина Божого, в мужа досконалого, в міру зросту повноти Христової; щоб ми більше не були дітьми, які хитаються й захоплюються всяким вітром вчення через людське лукавство і підступами хитрого збавлювання» (*Ефес. 4:12-14*).

— **Хто по плану Божому звершує служіння у місцевих громадах?**

«Для того я залишив тебе на Криті, щоб ти довершив недокінчене та поставив пресвітерів по всіх містах, як я повелів тобі» (*Тим. 1:5; див. також 1Тим. 5:17*).

«Так само і диякони мають бути чесні. Не двомовні, не охочі до вина, не користолюбні, такі, що зберігають тайну віри в чистім сумлінні» (*1Тим. 3:8-9*).

Примітка: Пресвітери в Біблії іноді називаються єпископами (*1Тим. 3:1*), а також пастирями (*1Петр. 5:1*). Вони є «охоронцями» отари Христової (*Діян. 20:17,28*). Тому таких завжди обирали відповідно до їх добрих якостей характеру і вмінню служити іншим. Диякони допомагали пресвітерам в служінні і, звичайно ж, повинні були провадити таке ж зразкове християнське життя (*Тим. 1:6-9; 1Тим. 3:1-12*).

— Як посвячувались на служіння обрані церквою пресвітери?

«Коли вони служили Господеві та постили, Дух Святий сказав: «Відділіть Мені Варнаву та Савла на діло, на яке Я покликав їх! Тоді вони, попостивши, помолились, поклали руки на них і відпустили» (*Діян. 13:2-3; див. також 1Тим. 4:14*).

— Які взаємовідносини повинні бути між членами Церкви і пасторами?

«Також і молоді, коріться старшим! А ви всі, зодягнувшись у смиренномудрість, будьте покірні один одному, бо Бог противиться гордим, а смиренним дає благодать» (*1Петр. 5:5*).

«А коли б усі були одним членом, то де тоді тіло? Але тепер — багато членів, та одне тіло. Бо око не може сказати руці: «Ти мені не потрібна», або голова ногам: «Ви мені не потрібні». «Щоб не було поділення в тілі, а щоб члени однаково дбали один про одного» (*1Кор. 12:19-21,25*).

— Що необхідно для того, щоб стати членом Церкви?

«Отже ті, що охоче прийняли його слово, охрестилися. І в той день приєдналося близько трьох тисяч душ!» (*Діян. 2:41*).

— Що повинно передувати хрещенню?

«Покайтеся, і нехай охреститься кожен із вас у ім'я Ісуса Христа на відпущення гріхів ваших, і отримаєте дар Духа Святого!» (*Діян. 2:38*). «Тож ідіть і навчіть всі народи, хрестячи їх в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх дотримуватись усього, що Я заповів вам» (*Матв. 28:19-20*).

— **Яке духовне значення має хрещення?**

«Невже ви не знаєте, що всі ми, які охрестилися в Христа Ісуса, охрестилися в смерть Його? Тож ми поховані з Ним через хрещення в Його смерть, щоб, як Христос воскрес з мертвих славою Отця, так і ми жили обновленим життям» (Римл. 6:3-4).

«Так і нас нині подібно цьому образу хрещення, не обмиття тілесної нечистоти, а обіцянка Богові доброї совісті спасає воскресінням Ісуса Христа» (1Петр. 3:21).

— **Який обряд смирення встановив Ісус у Своїй Церкві?**

«Потім налив води в умивальницю і почав обмивати ноги учням і витирати рушником, яким був підперезаний» (Йоан. 13:5; *прочитайте від 1 до 17 вірша*).

— **Чому необхідно звершувати обряд омовіння ніг?**

«Якщо Я не вмю, ти не матимеш частки зі Мною». «Отже, коли Я, Господь і Учитель, обмив вам ноги, то і ви повинні мити ноги один одному».

«Коли це знаєте, то блаженні ви, коли виконуєте!» (Йоан. 13:8, 14, 17).

Примітка: Омовіння ніг в Церкві Христовій здійснюється згідно з прямим повелінням нашого Господа. Звершуючи цей обряд, Христос показав приклад смирення і самоприниження як кращий засіб проти гордості і бажання бути більшим. Він також вказує на постійну необхідність у прощенні гріхів і очищенні.

— **Для чого встановлено святий обряд причащення хлібом і вином?**

«І подяку віддав, розламав і сказав: «Візьміть, їжте — це тіло Моє, що за вас ламається. Це робіть на спомин про Мене! Так само і чашу взяв Він по вечері й сказав: «Чаша ця — Новий Завіт у Моїй крові. Це робіть, коли тільки будете пити, на спомин про Мене!» (1Кор. 11:24-25).

— **Про що ми свідкуємо своєю участю у Вечері Господній?**

«Кожного разу, як їсте хліб цей і п'єте чашу цю, — смерть Господню звіщаєте, аж доки Він прийде» (1Кор. 11:26).

— **Яке відношення до християнської єдності має Вечеря Господня?**

«Чаша благословення, яку ми благословляємо, чи не є спільнотою крові Христової? Хліб, який ламаємо, чи не є спільнотою тіла Хрис-

тового? Один хліб, тіло одне — нас багато, бо ми всі спільники хліба одного» (1Кор.10:16-17).

— **Чим буде відрізнятись Церква Христа перед тим, як Він прийде, щоб взяти її до Себе?**

«Тут терпіння святих, які додержуються Заповідей Божих і віри в Ісуса» (Об'явл.14:12).

«І розлютився дракон на жінку, і пішов, щоб вступити в бій з іншими від насіння її, з тими, котрі виконують Заповіді Божі та мають свідчення Ісуса Христа» (Об'явл.12:17; див. також Ефес.5:27).

БОГ ПРАВИТЬ СВІТОМ

— Що тривожило Навуходоносора, царя вавілонського?

«І сказав до них цар: «Снився мені сон, і занепокоївся дух мій, щоб пізнати той сон» (*Дан. 2:3*).

— Що змушені були визнати мудреці, коли цар наказав їм відкрити і пояснити йому сон?

«Халдеї відповіли царю так: «Нема на землі людини, котра могла б відкрити цю справу царю, тому жоден великий та могутній цар не вимагав подібного ні від якого чарівника, ворожбита і халдея. А справа, яку вимагає цар, настільки тяжка, що ніхто інший не може відкрити її царю, окрім богів, котрі перебувають поза тілом» (*вірші 10-11*).

— Хто погодився пояснити царю сон, коли всі мудреці виявились нездатними зробити це?

«Тоді Даниїлові відкрита була таємниця в нічному видінні, і Даниїл прославив Небесного Отця» (*в. 19*).

— Що сказав Даниїл, коли постав перед царем?

«Даниїл відповів царю, сказавши: «Таємницю, про яку питає цар, не можуть відкрити цареві ані мудреці, ані ворожбити, ані чарівники, ані віщуни. Але є на небі Бог, Котрий відкриває таємниці; і Він відкрив царю Навуходоносору, що буде в останні дні» (*вірші 27-28*).

— Що бачив цар уві сні?

«Тобі, царю, приходили на ложе твоє думки твої про те, що буде потім, а Той, Хто відкриває таємницю, показав тобі те, що буде... Ти, царю, бачив, аж ось один великий бовван, — цей величезний, а блиск його дуже сильний; він стояв перед тобою, а вигляд його був страшний» (*вірші 29-31*).

— З якого металу складалися різні частини боввана?

«Цей бовван такий: голова його — з чистого золота, груди його та

рамена його — з срібла, нутро його та стегно його — з міді, голінки його — з заліза, ноги його — частинно з заліза, а частинно з глини» (вірші 32-33).

— **Чим був бовван розбитий?**

«Ти бачив, аж ось одірвався камінь сам, не через руки, і вдарив боввана по ногах його, що з заліза та глини, — і розтрощив їх» (в. 34).

— **Що сталося з уламками боввана?**

«Того часу розтрощилося, як одне, — залізо, глина, мідь, срібло та золото, і вони стали, немов та полова з току жнив, а вітер їх розвіяв, і не знайшлося по них жодного сліду; а камінь, що вдарив того боввана, став великою горою, і наповнив усю землю» (в. 35).

— **Хто, згідно зі словами Даниїла, дає керівникам держав владу?**

«Ти, царю, цар над царями, якому Небесний Бог дав царство, владу й міць та славу. І скрізь, де мешкають людські сини, польова звірина та птаство небесне, Він дав їх у твою руку, та вчинив тебе пануючим над усіма ними. Ти — голова, що з золота» (вірші 37-38).

Примітка: Вавілонська імперія якраз відповідала тому металу, яким вона представлена в боввані, — золотій голові. Це було царство золотого віку. Столиця держави, місто Вавілон досяг за царювання Навуходоносора неперевершеної краси і слави. Воно було побудоване у вигляді чотирикутника і було оточене високою стіною й глибоким ровом, наповненим водою. Для того часу Вавілон вважався неприступним містом. Його масивні укріплення, оздоблені храми й палаци, висока вежа — все це було гордістю Вавілону. Сади, розташовані на терасах, відомі в історії як «висячі сади», вважалися одним із семи чудес стародавнього світу.

— **Яким було наступне царство після падіння Вавілону?**

«А по тобі постане інше царство, нижче від тебе» (в. 39).

— **Хто був останнім Вавілонським царем?**

«Тієї ж ночі був забитий Валтасар, цар халдейський» (Дан. 5:30).

«А мідянин Дарій одержав царство в віці шестидесяти й двох років» (Дан. 6:1).

— **До кого перейшло царство Валтасара?**

«Перес — поділене царство твоє, і віддане мідянам та персам» (Дан. 5:28).

— **Яким металом представлена Мідо-Перська імперія у боввані?**

«Груди його та рамена його — зо срібла» (*Дан.2:32*).

— **Який метал представляв у боввані Грецію, що прийшла на зміну Мідо-Персії?**

«Нутро його та стегно його — з міді» (*в. 32*).

«А по тобі постане інше царство, нижче від тебе, і царство третє, інше, що з міді, яке буде панувати над усією землею» (*в. 39*).

Примітка: На зміну Персії прийшла Греція; це відомо з історії (*Дан.8:5-8; 20-21*).

— **Що сказано про четверте царство?**

«А царство четверте буде сильне, як залізо, бо залізо товче й розбиває все, так і воно стовче й розіб'є, як залізо, що все розбиває» (*в. 40*).

— **Яке місце Писання підтверджує, що римські імператори правили усім світом?**

«Сталося тими днями, що вийшов наказ від кесаря Августа зробити перепис населення по всій землі» (*Лука 2:1*).

Примітка: описуючи завоювання Риму, історик Гіббонс вживає ті ж вислови, які згадані у другому розділі книги Даниїла. Він пише: «Військо республіки, завжди переможне, швидко просувалося у напрямку до Єфрату, до Дунаю, до Рейну і до океану. Зображення із золота, срібла чи міді, які могли представляти собою інші народи і їх царів, були одне за одним зламани залізною владою Римської імперії».

— **Що представляє собою суміш заліза та глини в ногах і пальцях боввана?**

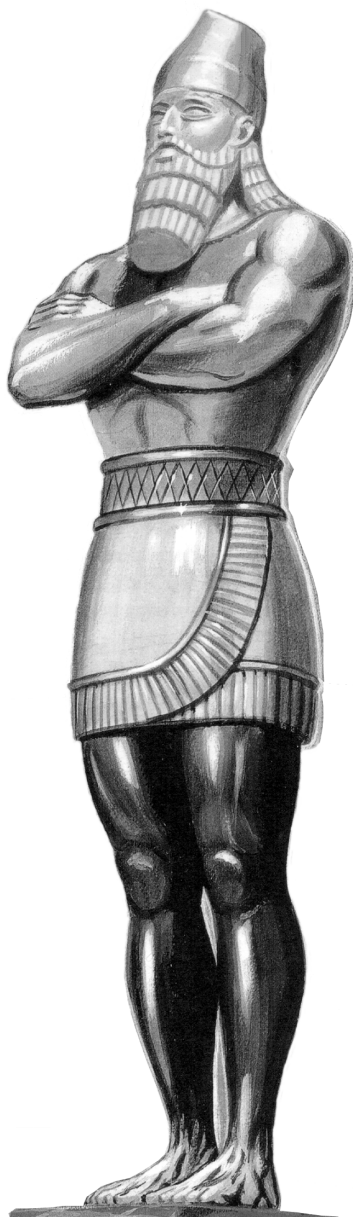
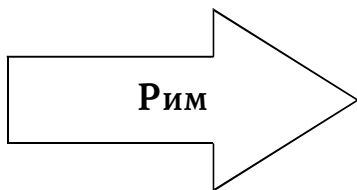
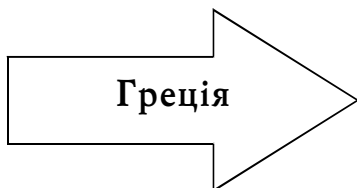
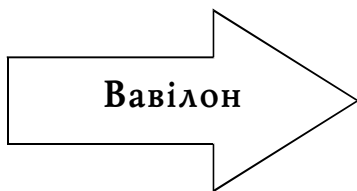
«А що ти бачив ноги та пальці частинно з гончарської глини, частинно з заліза, то це буде поділено царство, і в ньому буде трохи залізної міцї, бо ти бачив залізо, змішане глейкою глиною» (*Дан.2:41*).

Примітка: Варварські народи, які підкорили Римську імперію, заснували на її території царства, з яких згодом утворились держави сучасної Європи.

— **Що вказує на непостійність десяти поділених держав?**

«А пальці ніг частинно з заліза, а частинно з глини. То й частина царства буде сильна, а частина буде ламлива» (*в. 42*).

— **Чи були спроби знову об'єднати Римську імперію, що розпалася?**

«А що бачив ти залізо, змішане з глейкою глиною, то вони змішані будуть людським насінням, а не будуть прилягати одне до одного, як залізо не змішується з глиною» (в. 43).

Примітка: Такі керівники держав, як Карл Великий, Карл V, Людовик XIV, Наполеон, Вільгельм II, Гітлер, — всі намагалися об'єднати частини Римської імперії, що розпалася, та не мали успіху. Були спроби з допомогою шлюбів, різних союзів і договорів об'єднати окремі частини Європи, однак все було даремно. З часу падіння Римської імперії у 476 р. кордони між країнами багато разів змінювалися, але Європа до цього часу залишається розділеною. Спроби об'єднання Європи продовжуються і в наші дні введенням єдиної валюти — «євро». Однак той дивний сон, пояснений Даниїлом, представляє собою у короткій формі точну і безпомилкову історію світу з часу Навуходоносора до кінця світової історії і встановлення вічного Божого Царства. Пророцтво підтверджується історією. Від часу пророцького сну (603 р.) по 538 р. до Р.Хр. правив світом Вавілон. Потім влада перейшла до рук Мідян і Персів. У 331 р. отримала перемогу над Персією Греко-Македонія і почала правити світом. До 168 р. Греко-Македонія опиралася могутності Риму, однак з того часу панування над світом переходить до римлян. Таким чином чотири світові держави заступали одна одну, поки, нарешті, у 476 р. нашої ери Римська держава перестала існувати; на її руїнах утворились «розділені» царства, зображені у видінні пальцями боввана.

— Що має трапитись у дні існування європейських держав?

«А за днів тих царів Небесний Бог поставить царство, що навіки не зруйнується, і те царство не буде віддане іншому народові. Воно потовче й покінчить усі ті царства, а само буде стояти навіки» (в. 44).

Примітка: Цей вірш говорить про встановлення ще одного всесвітнього царства — Царства Божого. Царство прийде на зміну існуючим царствам і воно буде стояти вічно. Час встановлення Божого Царства вказаний: «за днів тих царств». Це не стосується жодної з попередніх чотирьох всесвітніх держав, ні часу першого пришествя Христа на землю, оскільки у той час ще не існувало «розділених» царств, утворених на руїнах Риму. Встановлення Божого Царства стосується майбутнього.

— Наскільки великим буде Царство Боже, зображене у пророцтві каменем?

«А камінь, що вдарив того боввана, став великою горою, і наповнив усю землю» (в. 35).

— **Як пророцтво Нового Завіту підтверджує ідею встановлення Царства Божого?**

«І сьомий ангел затрубив, і залунали на небі гучні голоси, говорячи: «Царство світу стало царством Господа нашого і Христа Його; і Він буде царювати на віки вічні!» (Об'явл. 11:15).

— **Про що нам слід молитися?**

«Нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя як на небі, так і на землі» (Матв. 6:10).

— **З якою подією пов'язане встановлення вічного Божого Царства?**

«Отже, закликаю тебе перед Богом і Господом нашим, Ісусом Христом, Який має судити живих і мертвих у явленні Своїм і в Царстві Своїм» (2Тим. 4:1).

— **Якою молитвою закінчується Святе Письмо?**

«Хто свідчить це, каже: «Так, Я скоро прийду!» Амінь. Так, гряди, Господи Ісусе!» (Об'явл. 22:20).

ІСТОРІЯ, ВІДКРИТА У ПРОРОЦТВІ

— Що бачив пророк у нічному видінні?

«Даніїл заговорив та й сказав: «Бачив я в своєму видінні вночі, аж ось чотири небесні вітри вдарили на Велике море» (Дан. 7:2).

— Що сталося в результаті цієї боротьби?

«І чотири великі звірі піднялися з моря, різні один від одного» (в. 3).

— Що являли собою ці чотири звіра?

«Ці великі звірі, що їх чотири, — це чотири царі встануть з землі» (в. 17).

Примітка: Слово «царі» тут, як і в Дан.2:44, означає «царства», що впливає із зіставлення 23 і 24 віршів сьомого розділу.

— Що у пророцтві означають вітри?

Вітри являють собою боротьбу, війни і заколоти.

Примітка: Те, що вітри означають народні повстання і війни, видно із самого видіння; в результаті цих повстань царства виникають і за-непадають.

— Що у пророцтві зображено морем чи водами?

«І каже мені: «Води, що ти бачив, де сидить блудниця, то люди, і народи, і племена, і мови» (Об'явл. 17:15).

Примітка: У другому розділі книги Даніїла у вигляді боввана, подібного до людини, представлено нарис виникнення і занепаду земних царств перед установленням вічного Божого Царства. У сьомому розділі ці ж держави зображені у вигляді кровожерливих звірів; особливо виділяється останній звір, що переслідує і притісняє святих Всевишнього. У цих символах змальовано дійсний характер цих царств.

— На кого був схожий перший звір?

«Передній був, як лев, а крила в нього орлині. Я бачив, аж ось були вирвані йому крила, і він був піднятий від землі, і поставлений

на ноги, як людина, і серце людське було йому дане» (*Дан. 7:4*).

Примітка: Лев, перший з чотирьох звірів, подібно до золотої голови у сні Навуходоносора, являє собою Вавилонську імперію. Як золото вважається першим серед металів, так і лев, цар звірів, посідає перше місце у царстві тварин. Орлині крила вказують на швидкість завоювань Вавилону, завдяки чому він піднявся за часів царювання Навуходоносора (605-562 рр. До Р.Хр.).

— Ким було зображене друге царство?

«А ось звір інший, другий, подібний до ведмеда, і був поставлений на одному боці, і було три ребрі в його пащі між зубами його. І йому сказали так: «Вставай, їж багато м'яса!» (*в. 5*).

Примітка: Мідо-Персія зображена ведмедем за свою жорстокість і кровожерливість. Ведмідь — кровожерлива і ненаситна тварина. Мідо-Персія завоювала Вавилон у 538 р. до Р.Хр.

— Як зображена третя всесвітня держава?

«Потому я бачив, аж ось звір інший, мов пантера, а в нього на спині чотири пташині крилі. Цей звір мав чотири голови, і була йому дана влада» (*в. 6*).

Примітка: Якщо орлині крила на спині у лева означали швидкість завоювань Вавилонської імперії (*див. Авак. 1:6-8*), то чотири крила на спині у пантери повинні означати неперевершену до тих пір швидкість пересування військових сил Греції.

Навесні 334 року Олександр Македонський на чолі війська, що складалося з тридцяти п'яти тисяч македонян і греків, вирушив до Малої Азії. Через чотири роки він завоював державу, засновану перським царем Кіром. Наступні чотири роки він підкоряв дикі племена іранського плоскогір'я, а також більш цивілізовані народи у долині ріки Інда. За вісім років Олександр приєднав до своєї держави територію площею два мільйони квадратних миль з населенням більш ніж двадцять мільйонів чоловік. Така швидкість завоювань пояснюється його прекрасною виучкою і винятковими здібностями полководця та командира.

Повідомляється, що звір мав чотири голови. Греція після смерті Олександра (323 р.) зберігала свою єдність тільки короткий час. Через двадцять років (301 р. до Р.Хр.) його державу поділили чотири головні полководці.

— Як у пророцтві зображене четверте царство?

«Потому я бачив у видіннях тієї ночі, аж ось четвертий звір, страшний і грізний, та надмірно міцний, і в нього великі залізні зуби. Він жер та трошив, а решту ногами своїми топтав, і він різнився від усіх звірів, що були перед ним, і мав десять рогів» (в. 7).

— **Кого являв собою четвертий звір?**

«Він так сказав: Четвертий звір — четверте царство буде на землі, яке буде різнитися від усіх царств, і пожере всю землю, і вимолотить її та розтрощить її» (в. 23).

Примітка: Усіма визнано, що цей звір являє собою Римську імперію. Вона, дійсно, була страшною і доволі сильною. Римські письменники любили називати її всесвітньою державою. Її панування почалось приблизно в 168 році після перемоги над Македонією.

— **Що означали десять рогів четвертого звіра?**

«А десять рогів визначають, що з того царства встане десять царів, а по них встане інший, що буде різнитися від попередніх, і скине трьох царів» (в. 24).

Примітка: Під натиском кочових племен римська держава, нарешті, перестала існувати; останній імператор, Ромул Августул, був позбавлений влади (476 р. н.е.). На колишній території Риму поселилися різні народи, які у пророцтві зображені десятьма рогами. Тлумачі Біблії перелічують їх так: аллемани, остготи, вестготи, франки, вандали, бургунди, свеви, герули, англосакси і ломбарди. В результаті нескінченних війн і переворотів число держав у Європі часто змінювалось, однак число десять з'являлось знову і знову.

— **Які зміни помітив Даниїл серед десяти рогів?**

«Я приглядався до тих рогів, аж ось поміж ними піднісся ріг інший, малий, а три з тих передніх рогів були вирвані з коренем перед ним. І ось у того рога очі, як очі людські, і уста, що говорили про великі речі» (в. 8).

— **Що змусило Даниїла загострити увагу на маленькому розі, що становить найважливішу частину цього видіння?**

«Тоді хотів я знати певне про четвертого звіра, що різнився від їх усіх, — він страшний, надмірний, зуби його залізні, а пазурі його мідяні, він жер та трошив, а решту ногами своїми топтав, і про десять рогів, що на його голові, і про іншого, що піднісся, а три через нього впали, і про цього рога, що мав очі, а уста говорили про

великі речі, а вид його більший від його друзів» (в. 19-20).

— **Коли цей невеликий ріг повинен був з'явитися?**

«А по них встане інший» (в. 24 перша частина).

Примітка: Десять рогів означають десять держав, на які розділилася Західно-Римська імперія. «Невеликий ріг» повинен був з'явитися після цього поділу.

— **Чим відрізнявся «невеликий ріг»?**

«Буде різнитися від попередніх, і скине трьох царів» (в. 24, остання частина).

Примітка: Нова влада, що виникла після поділу Західно-Римської імперії на десять частин, різнилася від усіх інших держав. Під час її встановлення три народи — герули, вандалі і остготи — були повністю знищені. Це була духовна влада Риму під егідою римських пап, котрі називали себе наступниками римських кесарів.

— **Яку позицію займе ця влада по відношенню до Всевишнього?**

«І він буде говорити слова проти Всевишнього, і пригнобить святих Всевишнього, і буде думати позмінювати свята та права, і вони віддані будуть у його руку аж до одного часу, і часів і половини часу» (в. 25).

— **Як описує апостол Павло цю владу, називаючи її керівника «людиною гріха»?**

«Який противиться та підносить себе вище всього, що зветься Богом чи свяतिною, так що він як Бог засяде в храмі Божому і видаватиме себе за Бога» (2Сол.2:4).

Примітка: Папа вважає себе спадкоємцем Святого Петра і намісником Сина Божого на землі. «Римські папи привласнили владу, яка належить одному Богові: вони вважають себе непогрішними, тими, хто має право прощати гріхи, відчиняти і зачиняти Царство Небесне; ставлять свою владу вище правлінь усіх земних володарів. Своїми діями вони, фактично, виступають проти Бога, відпускаючи гріхи, що є великою огудою на Бога» (З «Коментарів» Адама Кларка).

— **Як «невеликий ріг» поведився з народом Божим?**

«І він буде говорити слова проти Всевишнього, і пригнобить святих Всевишнього» (Дан. 7:25).

Примітка: В «Історії іспанської інквізиції» описується, скільки невинних християн було закатовано і спалено на вогнищах тільки за те,

що їх переконання суперечили вченням тодішньої Церкви. Одним з величезних злочинів вважалося читання Святого Письма.

— **Що повинен був зробити «невеликий ріг»?**

«І буде думати позмінювати свята та права» (в. 25).

Примітка: Хоча у деяких перекладах католицької Біблії і можна знайти Десять Заповідей, чи Закон Божий у незміненому вигляді, однак члени тієї церкви отримують настанови не згідно з Біблією, а з Катехізису, де Заповіді змінені. Так, друга Заповідь зовсім пропущена, а щоб зберегти число десять, десята поділена на дві. Четверта Заповідь, котра у католицькому катехізисі є третьою, говорить: «Святи день сьомий» (цей вислів можна знайти у багатьох протестантських катехізисах). Сьомий день, субота, котру Заповідь велить святити, замінена першим днем тижня. На питання: «Чим ви доведете, що Церква має владу встановлювати святкові дні?» — у католицькій літературі ви знайдете таку відповідь: «Самим фактом перенесення святкування з суботи на неділю, з чим згідні і протестанти» (*«Християнські доктрини у скороченому вигляді»*, Г.Тубервілл).

— **Скільки часу мало продовжуватися необмежене владарювання «невеликого рога», протягом якого віруючі, «святкові часи і Закон Всевишнього» будуть віддані в його руки?**

«І вони віддані будуть у його руку аж до одного часу, і часів і половини часу» (в. 25).

Примітка: Дія цієї ж сили також описана у 12-му і 13-му розділах книги Об'явлення, де також вказані строки: «сорок два місяці» (*Об'явл. 13:5 «тисяча двісті шістьдесят днів» (Об'явл. 12:6) «час, і часи, і півчасу» (Об'явл. 12:14). Все це зводиться до одного й того ж: три з половиною роки, або сорок два місяці (біблійний місяць становить 30 днів, що в результаті маємо 1260 днів).* Пророчий день означає рік (*див. Числ. 13:34 і Єзек. 4:6).*

Необмежена влада папського Риму почалась у 538 році і закінчилась у 1798 р., коли папа був забраний у полон французькою революційною армією.

— **Що згідно з пророцтвом має бути вчинено з владою «невеликого рога»?**

«Та засяде суд, і скинуть його панування, щоб його знищити та вигубити аж до кінця» (в. 26).

Чотири всесвітні держави давнини — Вавилон, Мідоперсія, Греція та Рим — представлені у вигляді чотирьох звірів, які вишли із бурхливих хвиль моря в результаті боротьби між народами.

— До кого тоді перейде влада?

«А царство, і панування, і велич царства під усім небом буде дане народові святих Всевишнього. Його царство буде царство вічне, а всі панування — Йому будуть служити й будуть слухняні» (в. 27).

ВЕЛИКИЙ ПРОРОЧИЙ ПЕРІОД

— У яких символах були показані Даниїлу володарі, які управляють світом?

У вигляді барана і козла і «невеликого рога» (див. Дан.8:1-12).

— Яке пояснення отримав Даниїл щодо цього видіння?

Відповідь: див. Дан.8:20-25.

— Проти кого була спрямована діяльність «невеликого рога»?

«І він побільшився аж до Вождя того війська, і від Нього була віднята стала жертва, і покинене місце святини Його. І буде віддане йому військо враз із щоденною службою через гріхи, і він кине правду на землю, і зробить і матиме успіх» (в. 11-12).

Примітка: Діяльність цього «невеликого рога» з точністю нагадує діяльність «невеликого рога» сьомого розділу.

— Як довго повинно було тривати таке богохульство?

«І почув я одного святого, що говорив. А інший святий сказав до того, що говорив: «Аж доки це видіння про сталу жертву та про нищівний гріх, доки святиня й військо віддані на топтання?» І відказав він мені: «Аж до двох тисяч і трьох сотень вечорів-ранків, — тоді буде визнана очищеною святиня» (в. 13-14).

— До якого часу, за словами Ангела, відносилось це видіння?

«І сказав він мені: «Зрозумій, сину людський, бо на час кінця це видіння!»

«Та й сказав: «Ось я об'являю тобі, що буде в кінці гніву, бо на кінець призначеного часу це видіння» (в. 17-19).

— Яка частина видіння не була зрозуміла пророкові?

«А видіння вчора та ранку, про яке було сказано, це правда, та ти сховай це видіння, бо воно відноситься на далекі часи. А я, Даниїл, знемігся й заслаб на кілька днів. І встав я, і робив цареву працю, і оstownпів з того видіння, але ніхто того не завважив» (в. 26-27).

Примітка: У сьомому розділі вказаний термін гоніння на істинно віруючих з боку папського Риму — 1260 років. Після цього у нього була віднята «влада губити і винищувати до кінця». Наступна важлива подія, яка сталася після цього, описана у Дан.7:9-10: «Суд усівся, і розгорнулися книги».

У восьмому розділі зображено інший бік діяльності «невеликого рога»: «це видіння про сталу жертву та про нищівний гріх, доки святиня й військо віддані на топтання» (*Дан.8:13*). Це триватиме 2300 вечорів і ранків, чи пророцьких днів (років). Очищення святині означає суд. Обидва видіння, як у сьомому, так і у восьмому розділах, описують діяльність тієї ж самої духовної влади.

— **Хто був посланий Даниїлу під час його молитви? В який час?**

«І ще я говорив на цій молитві, а той муж Гавриїл, якого я бачив у видінні на початку, швидко прилетів, і доторкнувся до мене за часу вечірньої хлібної жертви» (*Дан.9:21*).

— **Яку мету переслідував Ангел?**

«На початку молитов твоїх вийшло слово, і я прийшов об'явити його тобі, бо ти улюблений, і приглянься до цього слова, і придивися до видіння» (*в. 23*).

Примітка: Ангел Гавриїл був посланий до Даниїла не для того, щоб дати нове одкровення, а пояснити ту частину видіння, яку Даниїл не міг зрозуміти. Тому Гавриїл почав своє пояснення з того моменту, коли він змушений був перервати його через хворобу Даниїла.

— **Яка частина 2300 вечорів-ранків були визначені для народу Ізраїльського?**

«Сімдесят років — тижнів призначено для твого народу та для міста твоєї святині» (*в.24, перша частина*).

Примітка: Єврейське слово, перекладене як «призначено», означає «відрізано» від чогось іншого. Сімдесят сідмин «відрізані» від більш довгого періоду — 2300 вечорів і ранків.

«Вечір і ранок» — біблійний вислів на позначення доби, що впливає із оповіді про створення світу за шість днів (*Бут.1:5, 8*). У пророцтві день означає рік (*Див. Числ.14:34; Єзек.4:6*). Отже, 2300 вечорів-ранків, чи пророцьких днів означають 2300 років.

«Сідмина» — біблійний вислів на позначення циклу, що складається із семи одиниць рахунку: семи днів чи семи років. Тут пророча сімка становить сім років.

«Сімдесят сімок» (70 x 7) становлять 490 років. Вони були відрізані від 2300 років і призначені для народу Ізраїльського.

— Коли починається період 2300 років?

«Так знай і розумій: від виходу наказу, щоб вернути Ізраїля й збудувати Єрусалим, аж до Владики Месії сім тижнів та шістдесят і два тижні» (Дан. 9:25).

Примітка: Сімдесят пророчих тижнів, які в пророцтві поділяються на сім, шістдесят дві і одну сімки, є частиною 2300 вечорів і ранків і, отже, починаються одночасно з ними. Точний час початку їх вказаний: «Від виходу наказу, щоб вернути Ізраїля й збудувати Єрусалим».

2300 пророчих тижнів, чи років починаються у 457 р. до Р.Хр., коли був виданий наказ про відновлення Єрусалиму. На відбудову міста було відведено 7 тижнів, чи 49 років. Після цього «до Христа Владики» повинно було пройти ще 62 тижні, чи 434 роки. Це приводить нас до 27 р. нашої ери, коли Христос почав Своє служіння людству. У половині 70-го тижня, після трьох з половиною років служіння, Христос Своєю смертю поклав кінець всім жертвоприношенням у святині. Останній тиждень закінчився у 34 р., коли був побитий камінням Стефан (Діян. 6:58-59) і почалось переслідування християнської Церкви. Цим закінчуються 70 тижнів, визначених для народу Ізраїльського, і починається проповідь Євангелія усім народам.

70 тижнів були частиною 2300 років, які приводять нас до 1844 року. У цей час в небесному святилищі мало початися очищення, чи судове слідство (докладніше див. с.54-59).

Про повернення народу Ізраїльського з полону було дано три накази, які згадуються у книзі Єздр.6:14: «І вони збудували й закінчили з наказу Бога Ізраїлевого з наказу Кіра, і Дарія, і Артаксеркса, царя перського». Повеління Кіра стосувалося тільки відбудови храму, так само, як і повеління Дарія Гістаспа. А повеління Артаксеркса відрізнялось тим, що відновлювало всі права Ізраїльської держави і її законів. Цей указ був виданий восени 457 року до Р.Хр. У зв'язку з цим 457 р. слід вважати початком як сімдесяти тижнів, так і 2300 вечорів-ранків, частиною яких тижні і є.

— Що мало статися протягом сімдесяти тижнів?

«Сімдесят років-тижнів призначено для твого народу та для міста твоєї святині, аж поки переступ буде докінчений, і міра гріха буде повна, аж поки вина буде спокутувана, і вічна правда приведена, аж

поки будуть потверджені видіння й пророк, і щоб помазати Святеє Святих... І вернеться народ, і відбудований буде майдан і вулиця, і то буде за тяжкого часу» (*Дан.9:24-25, ост. част.*).

— **Яка частина пророчого періоду досягає часу служіння Христа?**

«Аж до Владики Месії сім тижнів та шістдесят і два тижні» (*в.25*).

Примітка: Перші сім тижнів (7 x 7) відбудовувався Єрусалим після повернення народу з полону. Наступні 62 тижні (62 x 7), чи 434 роки приводять нас до «Владики Месії». У цей час мав бути «помазаний Святий Святих». Слово «Христос» означає «Помазаник». Починаючи з 457 р. до н.е., 69 тижнів (7 + 62 = 69), чи 483 роки приводять до часу хрещення Ісуса і початку Його служіння у 27 році н.е. Це сталося в 15-му році царювання кесаря Тиверія (*Лука 3:1-3*).

— **Яким чином був помазаний Христос?**

«Бог помазав Його Святим Духом і силою» (*Діян.10:38*).

— **Коли відбулося це помазання?**

«І коли хрестився весь народ, і Ісус, охрестившись, молився, відкрилось небо, і Дух Святий злинув на Нього в тілесному вигляді, як голуб, і був голос з неба: «Ти Син Мій улюблений, в Тобі Моє благовоління!» (*Лука 3:21-22*).

— **На яку подію вказав Сам Христос як на виконання пророцтва у Його служінні?**

«Дух Господній на Мені, бо Він помазав Мене звіщати Добру Новину убогим» (*Лука 4:18*).

— **Яке важливе значення мав останній тиждень?**

«І по тих шестидесятьох і двох тижнях буде погублений Месія, хоч не буде на Ньому вини. ...І Він зміцнить заповіта для багатьох за один тиждень, а за півтижня припинить жертву та жертву хлібну» (*Дан.9:26-27; див. також Матв.26:26-28*).

Примітка: У половині останнього тижня, тобто через три з половиною роки після Свого помазання на служіння, Христос був розп'ятий. З того часу всі жертви втратили своє значення, тому що всі вони вказували на єдину велику жертву Ісуса Христа на хресті. Вони були як «тінь майбутнього, а тіло — Христове» (*Колос.2:17*). Після того як була принесена істинна жертва — «Агнець Божий, що на Себе гріх світу бере» (*Йоан.1:29*), — будь-які інші жертви вже не мають ніякого зна-

чення. Бог особисто відкрив це тим, що у момент смерті Христа завіса у храмі розірвалася від верху до низу (*Матв.27:51*). Ісус напередодні Своєї смерті сказав про Єрусалимський храм: «Ось дім ваш залишається для вас пустим!» (*Матв.23:38*).

— **Що сталося, коли закінчились 70 тижнів, визначених для народу ізраїльського?**

Відповідь: Народ ізраїльський перестав бути вибраним народом Божим. Євангеліє почали звіщати всім народам.

Примітка: Христос був розп'ятий у половині сімдесятого тижня, але для народу ізраїльського залишалось ще півтижня часу. Протягом цих трьох з половиною років Апостоли продовжували проповідувати про Воскреслого Господа своєму народові, і багато іудеїв увірували в Христа (*див. Діян.2:41; 4:4; 6:7*). Але вожді народу Ізраїльського відкинули Сина Божого і почали гоніння на Його послідовників. Сімдесят тижнів закінчились у 34 році після Р.Хр., коли був побитий камінням первомученик Стефан. Віруючі-християни втікали від переслідувань з Єрусалима і Іудеї, «розсіялись по Іудеї та Самарії, «ходили і проповідували Слово Боже» (*Діян.8:1-4*). З того часу Євангеліє почали проповідувати всім народам. У той же час Господь прикликав Павла, щоб послати його «далеко до язичників» (*Діян.22:21*). Народ ізраїльський не мав більше ніяких переваг, оскільки закінчились сім тижнів, визначених для народу Ізраїльського.

— **Скільки років залишалось від числа 2300 вечорів-ранків після закінчення сімдесяти тижнів?**

Відповідь. Ще залишилось 1810 років. $2300 - 490 = 1810$.

— **Що повинно було статися наприкінці 2300 вечорів-ранків (пророчих тижнів)?**

«Аж до двох тисяч і трьох сотень вечорів-ранків, тоді буде визнана очищеною святиня» (*Дан.8:14*).

Примітка: Від великого пророцького періоду — 2300 років — залишалось ще 1810 років. Вони приводять нас до 1844 року нашої ери. У цей час, згідно з пророцтвом, «буде визнана очищеною святиня». Щоб зрозуміти це, необхідно ознайомитися із служінням у святині (*див. розділ «Христос — наш Первосвященик»*).

ХРИСТОС — НАШ ПЕРВОСВЯЩЕНИК

— **Що повелів Господь народу Ізраїльському через Мойсея?**

«І нехай збудують Мені святиню, — і перебуватиму серед них»
(Вих.25:8).

— **Для чого мала служити святиня?**

«Вона є образ для теперішнього часу, коли приносяться дари і жертви» (Євр.9:9).

— **Скільки відділень мала святиня (скінія), окрім двору?**

«І повісь ту завісу під гачками, і внесеш туди за завісу ковчега свідоща. І ця завіса буде відділяти вам між святиною й між Святею Святих!» (Вих.26:33).

— **Що знаходилось у першому відділенні, названому «святи»?**

«Бо була споруджена скінія перша, в якій знаходилися — світильник, стіл і хліби жертвни» (Євр.9:2).

«І поставив золотого жертовника в скінії заповіту перед завісою»
(Вих.40:26; див. також Вих.30:1-6).

— **Що знаходилось у другому відділенні святилища — Святому Святих?**

«А за другою завісою була скінія, названа «Святе Святих», яка мала золоту кадильницю і ковчег завіту, обкладений з усіх сторін золотом, в якому була золота посуда з манною, розцвілий жезл Ааронів та скрижалі заповіту» (Євр.9:3-4; див. також Вих.40:20-21).

— **Що знаходилось у ковчезі під кришкою?**

«І Він написав на тих таблицях, як перше письмо, Десять Заповідей, що Господь говорив був до нас на горі з середини огню в день зборів. І Господь дав їх Мені. І обернувся я, та й зійшов із гори, і

поклав ті таблиці, що зробив, до ковчегу. І були вони там, як наказав був Господь» (*Повт.Зак.10:4-5*).

— **Коли входили священники у перше відділення святилища для богослужіння?**

«При такому влаштуванні, священники входили завжди в першу скінію звершувати служіння» (*Євр.9:6*).

— **Хто мав право входити у друге відділення святилища і як часто?**

«Але в другу входить лише первосвященик, один раз на рік і не без крові, яку він приносив за себе і за гріхи народу» (в.7).

— **Яке служіння звершувалось десятого дня сьомого місяця, після того як протягом усього року гріхи народу нагромаджувались у святилищі?**

«І це стане для вас на вічну постанову, — сьомого місяця, десятого дня місяця будете впокоряти ваші душі, і жодної праці не робитимете ви, ані тубілець, ані приходько, що мешкає серед вас, бо того дня буде окуп ваш на очищення ваше, — зо всіх гріхів ваших станете чисті перед Господом» (*Левит 16:29-30*).

— **Як очищалося саме святилище, і що відбувалося з гріхами народу, «занесеними» в середину святилища?**

«А від громади Ізраїлевих синів візьме він два козли на жертву за гріх та одного барана на цілопалення. І принесе Аарон теля жертви за гріх, що належить йому, та й очистить себе та свій дім. І візьме він обох тих козлів, та й поставить їх перед Господнім лицем при вході скінії заповіді. І кине Аарон на обох тих козлів жеребки, — один жеребок для Господа, і один жеребок для Азазеля» (*Левит 16:5-8*).

Примітка: Єврейська назва козла відпущення — «Азазель». Як древні, так і сучасні тлумачі погоджуються, що це стосується падшого ангела, який нині відомий як сатана і диявол.

— **Що робили з козлом, на якого випадав жеребок «для Господа»?**

«І заріже козла жертви за гріх, що належить народові, і внесе його кров за завісу, та й зробить із кров'ю його, як зробив був із кров'ю теляти, — покропить її на віко та перед віком» (в.15).

— **Для чого було встановлено це символічне очищення?**

«І очистить він святиню з нечистоти Ізраїлевих синів та з їхніх переступів через усі гріхи їхні. І так він зробить за скінії заповіді, що знаходиться з ними серед їхньої нечистоти» (в.16).

Примітка: Протягом усього року гріхи народу образно переносились у святиню до святилища. Тут гріхи залишалися до дня примирення, чи очищення; тоді первосвященик входив у Святе святих з кров'ю козла, на якого випав жеребок «для Господа», і там, перед кришкою ковчега, яка називалась престолом благодаті, чи чистилищем, просив за гріхи народу, образно завершуючи очищення святилища.

— **Що робив первосвященик після очищення народу у Святому Святих?**

«А коли він скінчить очищення святині й шкіні заповіту та жертвенника, то приведе живого козла. І покладе Аарон обидві руки свої на голову живого козла, і визнає над ним усі гріхи Ізраїлевих синів та всі їхні провини через усі їхні гріхи, і складе їх на голову козла, та й пошле через призначеного чоловіка на пустиню. І понесе той козел на собі всі їхні гріхи до краю неврожайного, і пустить того козла в пустиню» (в.20-22).

Примітка: На козла відпущення покладались лише прощені гріхи народу. Потім його відводили у пустиню; це означало, що гріхи назавжди видалені від народу. Козел відпущення вказує на сатану, котрий, в кінці кінців, понесе кару за всі гріхи, у які він втягнув світ.

— **Що являла собою земна шкіні і її служіння?**

«Вона є образ для теперішнього часу, коли приносяться дари і жертви» (Євр.9:9).

— **У якій шкіні, чи святилищі нині звершує заступництво за нас Христос?**

«Як служитель святилища та шкіні правдивої, яку збудував Господь, а не чоловік» (Євр.8:2).

— **Прообразом чого була кров жертв Старого Заповіту?**

«І не з кров'ю козлів та телят, а з власною кров'ю ввійшов у Святилище, раз і назавжди придбавши вічне викуплення» (Євр.9:12; див. також Ефес.5:2).

Примітка: З допомогою дарів і жертвоприношень у земному Святилищі грішник, що каявся, висловлював віру у Христа — свого майбутнього Спасителя. Тільки таким шляхом жертви набували належного значення.

— **Яка подія в момент смерті Христа вказувала, що служіння у земному Святилищі закінчилось?**

«Ісус знов скрикнувши сильним голосом, віддав дух... І ось завіса у храмі роздерлася надвоє, зверху додола, і земля затряслася, і скелі розкололись» (Матв.27:50-51).

Примітка: Прообраз зустрівся з Дійсністю; тінь зійшлася з Оригіналом. Христос, велика жертва, був відданий на заклання і повинен був почати свою первосвященицьку діяльність у небесному Святилищі. У земному Святилищі очищення звершувалось в останній день церковного року. Кожний, хто не очистився в цей день від гріхів, «винищувався з народу»; стан Ізраїльський повністю очищався від гріхів. День очищення, по суті, був для Ізраїлю днем суду. Люди, за гріхи яких звершувалось служіння очищення, вступали у новий рік чистими в очах Божих. Це служіння відбувалось щороку. У небесному служінні жертва принесена лише один раз; і очищення святилища мало відбутися тільки раз — в призначений Богом час. Коли це станеться, тоді народ Божий назавжди буде очищений від гріхів і доля кожної людини буде назавжди вирішена (*див. Об'явл.22:11*). Як і в прообразі, це буде судний день.

— **Що означало земне служіння у Святилищі стосовно Небесного?**

«І служать образу і тіні небесного, як було сказано Мойсеєві Богом, коли він мав приступити до збудування скінії: «Дивись, зроби все за зразком, показаним тобі на горі!» (*Євр.8:5*).

— **З чого випливає, що Небесне Святилище потребує очищення?**

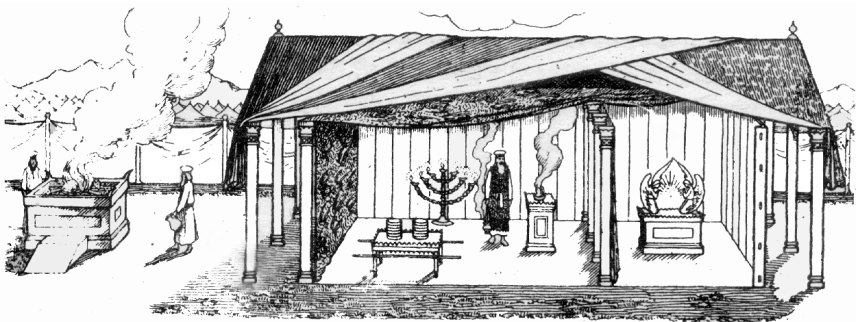
«Отже, образи небесного повинні були очищатися цими, а саме ж небесне — жертвами кращими від цих» (*Євр.9:23*).

— **Яке буде винесено рішення, коли Христос закінчить Своє первосвященицьке служіння у Небесному Святилищі напередодні Свого пришествя?**

«Неправедний нехай ще чинить неправду; нечистий нехай ще оскверняється; праведний же нехай ще творить правду, і святий нехай ще освячується. Ось прийду скоро, і відплата Моя зі мною, щоб кожному віддати згідно з вчинками його» (*Об'явл.22:11-12*).

Примітка: Прообразне служіння повністю здійснилося у служінні Христа. Як день очищення у древності вважався часом суду, так і очищення Небесного Святилища та служіння Христа в ньому містить у собі судове слідство чи суд над «домом Божим» (*див. 1Петр.4:17*). Цей суд закінчиться до пришествя Христа. До того часу вже буде відомо, хто з людей належить до числа спасених; Христос прийде, щоб взяти Своїх вірних до Себе.

— **Чи визначено точний час для очищення Небесного Святилища?**

Вид Святилища збоку. В загорожі двора стояла скинія, розділена на два відділи: Святе та Святе-святих.

«І відказав він мені: «Аж до двох тисяч і трьох сотень вечорів-ранків, — тоді буде визнана очищеною святиня» (Дан.8:14).

— З чого видно, що це повідомлення не стосується земного Святилища?

«І сказав він мені: «Зрозумій, сину людський, бо на час кінця це видіння!» (Дан.8:17, ост. част.).

Примітка: Встановлене Богом служіння у земному Святилищі втрапило значення зі смертю Христа (Дан.9:27; Матв.27:50-51). Само ж Святилище (храм у Єрусалимі) було зруйноване римлянами у 70-му році. Пророцький період 2300 вечорів-ранків (років) приводить нас до 1844 року нашої ери. Пояснення цього пророцького періоду подане в попередньому розділі.

СУД БОЖИЙ

— У чому полягає наша впевненість у тому, що суд все-таки буде?

«Бог... призначив день, в який буде судити увесь світ справедливо» (Діян. 17:30-31).

— Які люди мають стати перед судом?

«Я сказав був у серці своєму: судитиме Бог справедливого й несправедливого» (Екл. 3:17). «Бо всім нам належить явитися перед престолом суду Христового, щоб кожен прийняв згідно з тим, що в тілі робив він: чи добре, чи зле» (2Кор. 5:10).

— Що має бути першопричиною для страху Божого і дотримання Його Заповідей?

«Підсумок усього почутого: Бога бійся, й чини Його Заповіді, бо належить це кожній людині! Бо Бог приведе кожну справу на суд, і все потаємне, — чи добре воно, чи лихе!» (Еккл. 12:13-14).

— Яка сцена суду була показана Даниїлові?

«Я бачив, аж ось поставили престоли, і увівся Старий днями. Одежа Його — біла, як сніг, а волосся голови Його немов чиста вовна, а престол Його — огняне полум'я, колеса Його — палахкотючий огонь. Огненна річка пливла і виходила з-перед Нього; тисяча тисяч служили Йому, і десять тисяч десятків тисяч стояли перед Ним; суд увівся, і розгорнулися книги» (Дан. 7:9-10).

— На підставі яких слідчих документів і матеріалів буде вершитися суд?

«І побачив я мертвих, малих і великих, що стояли перед Богом, книги були розкриті. І інша книга була розкрита — книга життя. І судилися мертві згідно з написаним у книгах, згідно з ділами своїми» (Об'явл. 20:12).

— Чиї імена занесено в пам'ятну книгу?

«Змовлялись тоді один з одним і ті, хто страх перед Господом має, — і прислухавсь Господь, і почув, і перед обличчям Його була писана пам'ятна книга про тих, хто страх перед Господом має, і хто поважає Ймення Його» (*Мал.3:16*).

— **Хто веде судовий розгляд і голову на суді?**

«Я бачив, аж ось поставили престולי, і всівся Старий днями» (*Дан. 7:9*).

— **Хто допомагає на судовому Божому процесі?**

Відповідь: «Тисяча тисяч... Десятки тисяч раз по десять тисяч і тисячі тисяч» (*порів. Дан. 7:10 з Об'явл. 5:11*).

— **Хто ще бере участь у судовому слідстві на небі?**

«Я бачив у видіннях ночі, аж ось разом з небесними хмарами йшов ніби Син Людський, і прийшов аж до Старого днями, і Його підвели перед Нього» (*Дан. 7:13*).

— **Яка роль Христа при розгляді справ Його народу?**

«Переможець зодягнеться в білу одежу, і Я не викреслю ім'я його з книги життя, а визнаю ім'я його перед Отцем Моїм і перед ангелами Його» (*Об'явл. 3:5; див. також Матв. 10:32-33; Марк. 8:38*).

Примітка: Під час Небесного суду як праведні, так і нечестиві знаходяться у домовинах мертвими. Але справи кожного з них записані у небесних книгах; на підставі цих записів аналізуються їх діла і характеру. Христос присутній на суді як Представник тих, котрі обрали Його своїм Заступником (*1Йоан. 2:1*). Суд відбувається на Небі біля престолу Божого; Христос особисто присутній там. Всіх будуть судити по написаному в книгах; отже, несуть відповідальність за все, що чинили, живучи в тілі. Судове слідство не тільки остаточно вирішить справи померлих, але також відкриє подальший доступ до престолу благодаті всім тим, що живуть на Землі, оскільки із закінченням цієї частини суду Христос прийде, щоб забрати до себе всіх, чий імена записані в книгу життя і не вилучені з неї під час суду.

— **Що отримає Христос після того, як будуть визначені громадяни Божого Царства судовим слідством?**

«Йому було дане панування й слава та царство, і всі народи, племена та язики будуть служити Йому» (*Дан. 7:14*).

— **Яке ім'я буде присвоєно Христу, коли Він прийде вдруге?**

«На одязі Його і на стегнах Його написано ім'я: «Цар царів і Володар володарів» (*Об'явл. 19:16*).

— **Що чекає мешканців Землі у момент приходу Христа?**

«Бо прийде Син Людський у славі Отця Свого з ангелами Своїми і тоді віддасть кожному по ділах його» (*Матв. 16:27; див. також Об'явл. 22:12*).

— **Куди забере Христос Свій народ?**

«У домі Отця Мого багато осель, коли б ні, то Я сказав би вам, що йду приготувати місце для вас. І коли піду і приготую місце для вас, Я прийду знову і візьму вас до Себе, щоб і ви були там, де Я» (*Йоан. 14:2-3*).

— **Кого з померлих воскресить Господь?**

«Не дивуйтесь цьому, бо настає час, коли всі, які в гробах, почують голос Його і повиходять: ті, що чинили добро, у воскресіння життя, а ті, хто чинив зло, у воскресіння осудження» (*Йоан. 5:28-29; див. також Діян. 24:15*).

— **Скільки мине часу між «воскресінням життя» і «воскресінням осудження»?**

«І побачив я престоли і тих, які сиділи на них, котрим дано було судити, і душі обезглавлених за свідчення Ісуса і за Слово Боже, які не поклонились звірові, ні образів його, і не прийняли знаки на чоло своє чи на руку свою. Вони ожили і царювали з Христом тисячу років. Інші ж з померлих не ожили, поки не скінчиться тисяча років. Це — перше воскресіння» (*Об'явл. 20:4-5*).

— **Яка справа буде доручена святим?**

«Я бачив, що цей ріг учинив бій зо святими, — і переміг їх. Аж ось прийшов Старий днями, і даний був суд святим Всевишнього, і надійшов умовлений час, — і царство взяли святі» (*Дан. 7:21-22*).

— **Кого будуть судити святі?**

«Хіба ви не знаєте, що святі будуть судити світ? Якщо ж світ буде судимий вами, то чи ж ви не спроможні судити маловажні справи? Хіба не знаєте, що ми будемо судити ангелів? То ж тим більше справи життєві!» (*1 Кор. 6:2-3*).

— **Яким чином рішення суду буде виконано?**

«І тоді з'явиться беззаконник, якого Господь уб'є духом уст Своїх і знищить явленням приходу Свого» (2Сол.2:8).

«Отож, як збирається кукіль і палиться вогнем, так буде наприкінці світу цього: Син Людський пошле ангелів своїх, і зберуть вони із Царства Його всі спокуси і тих, що чинять беззаконня, та й кинуть їх у піч вогненну; там буде плач і скрегіт зубів!» (Матв.13:40-42).

— **Чому здійснення вироку суду доручено Христові?**

«Бо як Отець має життя в Самому у Собі, так і дав Синові мати життя в Самому Собі. І дав Йому владу суд творити, бо Він є Син Людський» (Йоан.5:26-27).

— **Яким чином мав дізнатись про початок суду увесь світ?**

«І побачив я іншого ангела, котрий летів посеред неба, і він мав вічне Євангеліє, щоб благовістити тим, які живуть на землі: всякому народові, племені, языку і народності. І він говорив гучним голосом: «Бійтеся Бога і віддайте славу Йому, бо настав час суду Його. Поклоніться Тому, Хто створив небо, і землю, і море, і джерела вод!» (Об'явл.14:6-7).

Примітка: У Святому Письмі згадується три періоди суду: 1) судове слідство, що передує Другому приходу Христа; 2) суд над світом і грішними ангелами, який буде проводитись на Небі Христом і святыми під час тисячолітнього царства, після Другого приходу Христа; 3) приведення вироку суду у виконання, чи покарання засуджених наприкінці тисячі років. Судове слідство перед приходом Христа необхідне, щоб визначити, хто достойний життя вічного при першому воскресінні при Його пришестві, і хто з тих, котрі залишилися живими, виявляться достойними бути зміненими «раптом, в одну мить, при останній трубі».

Суд, про який оголошує ангел у Об'явл.14:6-7, — це суд над народом Божим, чи судове слідство. Цей період суду представлений Христом у притчі про весілля Царя у Матв.22:11-13. Спочатку Цар перевіряє, чи всі гості одягнули святковий одяг. Після цього відбувається покарання тих, котрі виявилися одягнутими не в «одежі весільні».

ЗАКОН І ЄВАНГЕЛІЄ

— Для чого служить Закон?

«Бо ділами Закону не виправдається перед Богом ніяка плоть, бо Законом пізнається гріх» (*Римл.3:20*).

— Яке визначення гріха дається в Писанні?

«Усякий, хто чинить гріх, чинить і беззаконня, бо гріх є беззаконня» (*1Йоан.3:4*).

— Хто Єдиний рятує від гріхів?

«І вона народить сина, а ти часи ім'я Йому Ісус, бо Він спасе людей Своїх від гріхів їхніх» (*Матв.1:21*).

«Бо нема іншого імені під небом, даного людям, яким належало б спастися нам» (*Діян.4:12*).

— Яке значення має Закон Божий для спасіння?

«Тому то Закон був вихователем, який вів нас до Христа, щоб ми виправдалися вірою» (*Гал.3:24*).

— Що таке Євангеліє?

«Я не соромлюсь Євангелія Христового, бо воно є сила Божя на спасіння кожному, хто вірує, перше юдеєві, а потім гелленові» (*Римл.1:16*).

Примітка: «Євангеліє» означає «блага вість», або «благовіщення».

— У кому відкрилася сила, що рятує від гріха?

«А ми проповідуємо Христа розп'ятого: для юдеїв спокуса, а для язичників — безумство; для самих же покликаних, юдеїв та гелленів — Христа, Божу Силу і Божу премудрість» (*1Кор.1:23-24*).

— Яка була головна мета приходу Христа в світ?

«На другий день Іоанн бачить Ісуса, що іде до нього, і говорить: «Ось Агнецъ Божий, Котрий бере на Себе гріх світу!» (*Йоан.1:29*).

«А тепер відкрилася через з'явлення Спасителя нашого Ісуса Христа, Який зруйнував смерть і освітив життя і безсмертність Євангелієм» (2Тим. 1:10).

— **Як ставився Христос до Закону Божого?**

«Тоді я сказав: «Ось я прийшов із звозом книжки, про мене написано. Твою волю чинити, мій Боже, я хочу, і Закон Твій — у мене в серці» (Псал. 39:8-9).

— **Яку обітницю дано віруючим Нового Завіту?**

«Вкладу Я Закони Мої в помисли їхні, і напишу їх на серцях їхніх і буду їм Богом, а вони будуть Моїм народом!» (Євр. 8:10, ост. част.).

— **Що було головною метою апостола Павла?**

«То ж усе я вважаю за ніщо ради переваги пізнання Христа Ісуса, Господа мого, для Якого я відрікся від усього і вважаю все за сміття, щоб придбати Христа; і знайтися в Нім, не з своєю праведністю, яка від Закону, але з тією, що через віру в Христа, з праведністю від Бога по вірі» (Филип. 3:8-9).

— **Чи знищується Закон вірою, через яку віруючому дається праведність?**

«То ж чи не знищуємо ми Закон вірою? Зовсім ні! Ми підтверджуємо Закон» (Римл. 3:31).

Примітка: Закон досконалий; він показує, в чому полягає досконалість характеру, і цим самим відкриває людині її недоліки і гріхи. Однак Закон не в змозі зробити особистість досконалою. Закон, котрий був у серці Христа, — це Закон Духа життя в Христі Ісусі (Римл. 8:2). Приймаючи вірою Христа у своє серце, віруючий приймає і Його Закон. Так виконується обітниця Нового Завіту, що Закон буде написаний в серці (Євр. 8:10). Праведність, або виправдання по вірі, завжди знаходиться у згоді із Законом Божим. Отже, вірою в Христа ми утверджуємо Закон.

Закон вимагає послуху, однак не може дати його; він святий сам по собі, але не може нікого зробити святим; він може викривати гріх, але не може визволити від нього; він вказує на хворобу, але неспроможний зіцільяти. Для цього необхідне Євангеліє Христа. Євангеліє не тільки вимагає святості і послуху, але робить здатним проявляти послух і отримувати святість. Євангеліє — це «сила Божа для спасіння кожного віруючого». Євангеліє вказує на Спасителя, Котрий Сам був «слухня-

ним аж до смерті, і смерті хресної» (*Филип.2:8*), і дає віруючому в Нього силу також проявляти слухняність.

— **Яким було особисте ставлення Христа до Закону?**

«Не думайте, що Я прийшов порушити Закон чи Пророків; не прийшов Я порушити, а виконати» (*Матв.5:17*).

«Якщо будете виконувати Заповіді Мої, то будете перебувати в любові Моїй, як і Я виконую Заповіді Отця Мого і перебуваю в любові Його» (*Йоан.15:10*; див. також *Матв.19:16-17*).

— **Яке духовне пояснення дав Христос Заповідям?**

«Ви чули, що було сказано древнім: «Не вбивай, а хто вб'є, той підлягає суду». А Я кажу вам: всякий, хто гнівається на брата свого без причини, підлягає суду. А хто скаже на брата свого: «нікчемний», підлягає верховному суду; а хто скаже: «дурний», підлягає пекельному вогню. «Чули ви, що було сказано: «Не чини перелюбу». Я ж кажу вам, що всякий, хто гляне на жінку з пожадливістю, той уже вчинив перелюб з нею в серці своїм» (*Матв.5:21-22; 27-28*).

— **Яке пророцтво відносно Закону Божого сповнилось?**

«Господь захотів був того ради правди Своєї, збільшив та прославив Закон» (*Ісаїа 42:21*).

Примітка: Христос дав не тільки духовне тлумачення Закону і Сам виконував його, але також вказав на святість і незмінність Закону, Своєю хресною смертю заплативши ціну за його порушення. Він «збільшив та прославив Закон».

— **Яка біблійна вістка свідчить про те, що в останній час Церква Божа буде звіщати про правильні взаємовідносини між Законом і Євангелієм?**

«І побачив я іншого ангела, котрий летів посеред неба, і він мав вічне Євангеліє, щоб благовістити тим, які живуть на землі: всякому народові, племені, языку і народності. І говорив він гучним голосом: «Бійтеся Бога і віддайте славу Йому, бо настав час суду Його. Поклоніться Тому, Хто створив небо, і землю, і море, і джерела вод!» «Тут терпіння святих, які додержуються заповідей Божих і віри в Ісуса!» (*Об'явл.14:6-7; 12*).

Примітка: Бог не міг полишити людину на саму себе через її непослух; Він відкрив шлях для її відновлення у колишньому стані. Але Господь не знижує Своїх вимог і умов до рівня винної і слабкої лю-

динні; Він піднімає особистість на рівень Своїх вічних істин і принципів, до досконалості Своєї святості.

Примиряюча жертва Христа знаходиться у згоді із Законом Божим, святим, праведним і добрим. Віруючий звільняється від покарання за порушений Закон і за допомогою Духа Святого отримує нове серце, здатне любити Закон і жити, дотримуючись Його. Таким чином, Закон і Євангеліє діють у повній згоді для спасіння людини. Вістка трьох Ангелів, що записана в Об'явленні 14:6-12, названа вічним Євангелієм; в ній підкреслюється важливість як віри в Ісуса, так і дотримання Його Заповідей.

ПАМ'ЯТНИЙ ДЕНЬ ГОСПОДНІЙ

— **Як Бог відзначив сьомий день творчого тижня?**

«І були скінчені небо й земля, і все воїнство їхнє. І скінчив Бог дня сьомого працю Свою, яку Він чинив. І поблагословив Бог день сьомий, і його освятив, бо в нім відпочив Він від усієї праці Своєї, яку, чинячи, Бог був створив» (*Бут.2:1-3*).

Примітка: Так було покладено початок семиденному тижню. Роки і місяці визначаються по руху небесних тіл, день — по добовому обертанні Землі навколо своєї осі. Але для існування семиденного тижня у природі нема жодної вказівки чи пояснення. Тиждень бере початок від створення світу, коли Бог закінчив діла творіння і «відпочив Він від усієї праці Своєї». Це єдине пояснення щодо існування семиденного тижня.

— **Яке відношення до створення світу і освячення сьомого дня мав Христос?**

«Усе через Нього сталось, без Нього не сталось ніщо, що сталось» (*Йоан.1:3; див. також Ефес.3:9; Колос.1:16; Євр.1:2*).

Примітка: Христос як Діюча Особа під час створення світу спочив разом з Отцем сьомого дня. Це день Його спочинку.

— **Як назвав Себе Христос стосовно суботи?**

«Отже, Син Людський є Господар і суботи» (*Марк.2:28*).

— **Для кого призначена субота?**

«І сказав їм: «Субота для людини, а не людина для суботи» (*в.27*).

— **Яким було призначення суботи від самого створення світу?**

«Пам'ятай день суботній, щоб святити його!» (*Вих.20:8*).

— **Про що нагадує субота щотижня?**

«Бо шість день творив Господь небо та землю, море та все, що в них, а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його» (*Вих.20:11; див. також Псал.110:2-4*).

Примітка: Субота є пам'ятником творіння, знаменням творчої сили Божої. Освятивши день суботній, Господь відокремив його для особливого, священного призначення. Він бажає, щоб людина — Його творіння — також святити цей день.

— **Який приклад залишив Бог щодо святості суботнього дня?**

«І поблагословив Бог день сьомий, і його освятив, бо в нім відпочив Він від усієї праці Своєї, яку, чинячи, Бог був створив» (*Бут.2:3*).

— **Яку Заповідь щодо святкування суботи дав Бог людині?**

«Пам'ятай день суботній, щоб святити його! Шість день працею і роби всю працю свою, а день сьомий — субота для Господа, Бога твого: не роби жодної праці ти й син твій, та дочка твоя, раб твій та невольниця твоя, і худоба твоя, і прихोцько твій, що в брамах твоїх. Бо шість день творив Господь небо та землю, море та все, що в них, а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його» (*Вих.20:8-11*).

Примітка: Господь бажає, щоб Його діти за прикладом, залишеним Самим Творцем, спочивали в день суботній. «Бо хто ввійде до спокою Його, той відпочине від діл своїх, як і Бог від Своїх» (*Євр.4:10*).

— **Яким особливим знаком є день спочинку Божого?**

«І святиті суботи Мої, і вони стануть знаком поміж Мною та між вами, щоб пізнати, що Я — Господь, Бог ваш!» (*Єзек.20:20*).

«І також дав Я їм Свої суботи, щоб були вони знаком поміж Мною та між ними, щоб пізнати, що Я Господь, що освячує їх» (*в.12*).

— **Через Кого людина може отримати освячення?**

«Від Нього і ви в Христі Ісусі, Який став премудрістю від Бога, і праведністю, і освяченням, і відкупленням» (*1Кор.1:30*).

Примітка: Субота для віруючого — це не тільки постійне нагадування про творчу силу Божу, але також знак освячення, який дається через Ісуса.

— **На яку особливу причину святкування суботи вказав Бог народів Ізраїльському?**

«І будеш пам'ятати, що був ти рабом в Єгипетському краї, і вивів тебе Господь, Бог Твій, звідти сильною рукою та витягненим раменем, тому наказав тобі Господь, Бог Твій, святкувати суботній день» (*Повт.Зак.5:15*).

Примітка: У єгипетському полоні народ не міг вільно служити Богові. Господь вивів його з рабства, «щоб виконували Його заповіді, та закони Його берегли» (*Псал. 104:45*). Для народу субота набувала особливого значення: спогад звільнення з рабства. І сьогодні кожний, хто звільнився від полону гріха, має додаткову причину, щоб святити день суботній як знамення рятуючої сили Божої.

— Чи була субота відома до Сінайського законодавства?

«І сталося шостого дня, — поназбирували вони хліба подвійно: два гомери на одного. І посходилися всі начальники громади, і розповіли Мойсееві. А Він сказав до них: «Це те, що говорив Господь».

«Повний спокій, субота свята для Господа взавтра. Що будете пекти — печіть, а що будете варити — варіть, а все позоставте покладіть собі на сховок до ранку». «І сталося сьомого дня, повиходили були з народу збирати, та не знайшли. І сказав Господь до Мойсея: «Аж доки ви будете відмовлятися виконувати заповіді Мої та закони Мої? Побачте, — Господь дав вам суботу, тому Він дає вам шостого дня хліба двох днів. Сидіть кожен у себе, — нехай сьомого дня не виходить ніхто з свого місця!» (*Вих. 16:22-23; 27-29*). Прочитайте весь уривок (*Вих. 16:4-5; 14-30*).

Примітка: Чудесне випадання манни протягом шести днів і відсутність її дня суботнього було постійним нагадуванням про святість суботнього дня. Це відбувалося ще до того, як народ Ізраїльський прийшов до гори Сінай.

— Як святив Суботу Христос — Господар цього дня, — живучи на землі?

«І Він прийшов у Назарет, де був вихований, і за звичаєм Своїм увійшов у синагогу суботнього дня, і встав читати» (*Лука 4:16*).

— Що робив у суботу Ісус, окрім того, що проповідував?

«І сталося, що іншої суботи Він увійшов у синагогу і навчав; і там був чоловік, у якого права рука була суха. А книжники і фарисеї стежили за Ним, чи не зіпліть Він у суботу, щоб знайти обвинувачення проти Нього. Але Він знав думки їхні і сказав чоловікові, який мав суху руку: «Встань і вийди на середину!» І він встав, і вийшов. Тоді сказав їм Ісус: «Запитаю вас: що дозволено робити в суботу: добро чи зло, спасти душу чи погубити?» І, поглянувши кругом на всіх, сказав чоловікові: «Простягни руку твою!» Він так і зробив; і рука його стала здорова, як і друга!» (*Лука 6:6-10; див. також Лука 13:10-16*).

— Яку вказівку дав Христос щодо суботи?

«І був там чоловік з сухою рукою. І спитали Ісуса, щоб звинуватити Його: «Чи годиться зціляти в суботу?» Він же відповів їм: «Хто з вас, маючи одну вівцю, якщо вона в суботу впаде в яму, не візьме і не витягне її? Наскільки ж вартніша людина від вівці? Отже, можна чинити добро й в суботу!» (*Матв. 12:10-12*).

Примітка: Вожді народу Ізраїльського звинувачували Христа в порушенні суботи, бо Він не дотримувався їх настанов і переказів батьків. Тому Христос вважав за необхідне словом і ділом показати, що в суботу потрібно не тільки правити богослужіння, але й робити добрі діла, як-от: допомога хворим і страждаючим, що цілком узгоджується з волею Божою.

— Як святив день суботній Павло — апостол язичників?

«Після цього Павло, залишивши Афіни, прийшов у Корінф. І знайшов одного іудея, на ім'я Акілу, родом з Понту, який прибув недавно з Італії, з жінкою своєю Пріскіллою, тому що Клавдій наказав усім євреям покинути Рим. І прийшов до них. І, за однорідністю ремесла, залишився у них і працював; а ремеслом їхнім було робити намети. А щосуботи говорив у синагозі, переконуючи іудеїв і гелленів. ...І він зостався там рік і шість місяців, навчаючи їх Слова Божого» (*Діян. 18:1-4; 11; див. також Діян. 13:14,42; 16:13; 17:1*).

Примітка: Апостол Павло ходив у суботу до синагоги і вчив народ. Коли ж іудеї відмовлялися слухати його, він проповідував язичникам, оскільки був покликаний Богом для цієї справи. Він робив це не тільки при нагоді, але регулярно, навчаючи язичників особистим прикладом, якого дня необхідно збиратися на богослужіння. Більшість християн робили так само протягом перших трьох століть.

— Чи можливо у нашу християнську епоху знати, котрий день тижня — сьомий?

«Як минула субота, на світанку першого дня тижня, прийшла Марія Магдалина і друга Марія побачити гріб... І ангел, озвавшись, сказав жінкам: «Не бійтеся, бо знаю, що ви шукаєте Ісуса розп'ятого. Нема Його тут: Він воскрес, як сказав» (*Матв. 28:1-6*).

Примітка: Євангельська оповідь не залишає жодного сумніву в тому, що субота — сьомий день тижня — настає після п'ятниці перед першим днем тижня, в який воскрес Ісус Христос. Назви місяців могли змінюватись; при зміні календаря змінювались числа; але дні ніко-

ли не пересувались. Тижневий цикл протягом всієї історії людства не був ні втрачений, ні змінений.

— **Який день, згідно з Біблією, буде святкуватись на Новій Землі?**

«Бо як небо нове та нова земля, що вчиню, стануть перед обличчям Моїм, говорить Господь, так стоятимуть ваші нащадки та ваше ім'я! І станеться, кожного новомісяччя в часі Його, і щосуботи за часу її кожне тіло приходитиме, щоб вклонятися перед обличчям Моїм, говорить Господь» (*Ісаїя 66:22-23*).

— **Яким чином сьогодні Євангеліє нагадує всім народам про необхідність поклонятися Богу як Творцеві неба й землі?**

«І побачив я іншого ангела, котрий летів посеред неба, і він мав вічне Євангеліє, щоб благовістити тим, які живуть на землі: всякому народові, племені, языку і народності; і говорив він гучним голосом: «Бійтеся Бога і віддайте славу Йому, бо настав час суду Його. Поклоніться Тому, Хто створив небо, і землю, і море, і джерела вод!» (*Об'явл. 14:6-7*).

«Віруючий не може не усвідомлювати, що творити волю Божу — це питання вічного життя і вічного благословення; що чинити волю Божу неможливо, не знаючи, в чому полягає воля Божа, і що слова вічного життя вміщені у святій Біблії» (*Н.Н.Неплюєв «Что есть истина?»*).

ЗМІНЕННЯ СУБОТИ

— **Яке відношення до Закону Божого має субота?**

Відповідь: Вона — частина Закону Божого (*Див. Вих.20:8-11*).

— **Що сказав Христос у Нагірній проповіді відносно Закону Божого?**

«Не думайте, що Я прийшов порушити Закон чи Пророків; не прийшов Я порушити, а виконати. Істинно кажу вам: Доки небо і земля не минеться, жодна йота, жоден значок в Законі не минеться, аж поки не збудеться все» (*Матв.5:17-18*).

Примітка: З цього випливає, що Закон Божий (10 Заповідей) залишається в силі і для християнства і Христос не мав наміру змінювати його. Одна із Заповідей Закону велить дотримуватися сьомого дня як суботи Господньої. Більшість християн у світі святкують перший день тижня замість сьомого; багато людей вірять, що Христос відмінив суботу і замінив її першим днем тижня — неділею. Але з Його власних слів зрозуміло, що Своїм приходом Він зовсім не переслідував цієї мети. Відміна була зроблена кимось іншим. (*Про те, який день — сьомий, пояснюється у попередньому розділі (Див. Матв.28:1-6)*).

— **Що спробує зробити влада, зображена у пророцтві Даниїла як «невеликий ріг»?**

«І він буде говорити слова проти Всевишнього, і буде думати позмінювати свята та права, і вони віддані будуть у Його руки аж до одного часу, і часів і половини часу» (*Дан.7:25*).

Примітка: Докладніше про це читайте у розділі: «Історія, відкрита у пророцтві».

— **Хто привласнив собі право змінювати Закон Божий?**

«Авторитет і сила Папи настільки великі, що він може пояснювати і тлумачити навіть Божі Закони... Папа має право змінювати Закон Божий, оскільки його влада не від людини, а від Бога; він діє, як Божий співправитель на землі» (*Л.Фаррара, стаття «Папа»*).

— Чи визнає папство, що саме воно відмінило суботу?

Відповідь: «Так. Це підтверджують нижченаведені цитати «Катехізису»:

“**Питання.** Чим ви доведете, що Церква має право встановлювати свята і святкові дні?

Відповідь: Фактом перенесення святкування з суботи на неділю, з чим погоджуються і протестанти» (*An Abridgement of the Christian Doctrine? By Rev. Henry Tuberville, D.D., p.58*).

Відповідь: Якби Церква не мала такої влади, вона не могла б зробити того, з чим погоджуються всі віруючі люди: вона не могла б замінити святкування сьомого дня, суботи, святкуванням першого дня тижня, неділею, про що нема ніякої вказівки у Святому Письмі» (*Stephen Keenan, A.Doctrinal Catechism, 3rd ed. p. 174*).

— Чи визнають авторитетні католицькі особи, що в Біблії нема повеління про святість недільного дня?

Відповідь: «Так, визнають:

«Ви можете прочитати Біблію від Буття до Апокаліпсису і не знайдете жодного рядка, де говориться про святість недільного дня. Святе Письмо велить дотримуватися суботи, — дня, котрий ми ніколи не святимо» (*Cardinal Gibbons, The Faith of Our Fathers, 1917 ed., pp. 72, 73*).

— Чи згодні з таким поясненням протестантські письменники?

Відповідь: Так, згодні:

«День Господній (неділя) — суто церковне установлення. Воно введене не на основі четвертої Заповіді» (*Англіканська церква... Ductor Dubitum, 1850 ed. Vol.9, p.458*).

«День Господній (неділя) не ґрунтується на спеціальному повелінні чи точному доказі. У всьому Новому Завіті нема навіть натяку на необхідність — для кого б то не було: святого чи грішника — святити цей день» (*J.J.Taylor, Baptist, The Sabbatic Question, p.72*).

— Як довго святкувався сьомий день — субота — у християнський Церкві?

Відповідь: Протягом багатьох століть. Святкування біблійної суботи ніколи повністю не припинялося в істинній Церкві Христа.

— Яким чином було введено святкування першого дня тижня?

«Святкування неділі досить рано було введене замість суботи як засіб протидії іудейству... Святкування неділі, як і всіх інших свят, було нічим іншим, як людською постановою; апостоли були далекі від думки скасувати Божу Заповідь чи перенести Закон про суботу на неділю» (*Neander, The History of the Christian Religion and Church, Rose's translation, p.185*).

— **Хто з державних діячів першим видав закон про святкування неділі?**

Відповідь: Римський імператор Костянтин Великий.

Примітка: Найпершим визнанням святкування неділі законним обов'язком є закон Костянтина, виданий 321 року» (*Encyclopedia Britannica, «Sunday»*).

— **На кого поширювався закон Костянтина?**

«Наказується всім міським владам і мешканцям міст спочивати у високоповажний день сонця, а ремісникам — закривати свої майстерні. Однак мешканці сіл і ті, котрі займаються сільським господарством, можуть вільно продовжувати працювати, оскільки часто трапляється, що це найкращий день для сівби і садіння винограду; слухний час може бути пропущено і благословення неба втрачено» (*Закон, виданий 7-го Березня 321 р. — Codex Justinianus, lib.3, tit. 12, 3*).

— **На якому вселенському соборі офіційно було заборонено святкування суботи і наказано святити неділю?**

Відповідь: На Лаодикійському соборі, котрий відбувся у четвертому столітті. У 20-му каноні собору сказано: «Християни не повинні іудействувати і святкувати суботу, але повинні в цей день працювати; а день Господній (неділя) вони повинні особливо шанувати і по можливості утримуватися від роботи в цей день. Якщо ж вони будуть продовжувати іудействувати, то нехай будуть анафема (відлучені від Христа)» (*Charles J. Hefele, A.History of the Councils of the Church, vol.2. p.316*).

Примітка: Уже в той час перший день тижня стали називати «днем Господнім» на честь воскресіння Христа. В дійсності ж Господь визнає тільки суботу Своім днем (*див. Ісаїя 58:13-14; Марк.2:28*).

В Об'явленні 1:10 (російський переклад) говориться: «Я был в духе в день воскресный». Перекладачі Нового Завіту на російську мову були впевнені, що день Господній — неділя. Але в грецькому оригіналі, а також у перекладах на інші мови говориться: «Я був у дусі Господнього дня», а днем Господнім на основі Біблії є лише

субота. Жодний інший день ніколи не був названий днем Господнім.

— **Яке свідчення дає один з отців церкви — Євсей, відносно змінення суботи?**

«Все, що стосувалося суботи, ми (церква) перенесли на день Господній, неділю» (*Commentary on the Psalms in Mingie, Patologia Graeca, vol.23, Col.1171*).

Примітка: Змінення суботи було спільною справою Церкви і державної влади: але потрібні були цілі століття, щоб це остаточно укріпилося.

— **Що говорять католики про протестантів, які святкують неділю?**

«Протестанти, які відкидають авторитет (католицької) Церкви, не мають жодних підстав для святкування неділі; логічно розмірковуючи, вони повинні б продовжувати святкувати суботу». «Недільний день, відділений для обов'язкового поклоніння Всемогутньому Богові, шанований припиненням робіт, торгівлі, мирських розваг і вознесенням молитв, є в повному значенні слова дітищем католицької Церкви» (*The American Catholic Quarterly Review, Jan. 1883, p.152, 139*).

«Дотриманням недільного дня протестанти всупереч самим собі віддають честь авторитетові католицької Церкви» (*Mgr. Segur, Plsin Talks About the Protestantism of Today, p.213*).

— **Що говорить Христос щодо служіння Богові згідно з людськими постановами?**

«Та марно шанують Мене, навчаючи людським вченням і заповідям людським...» (*Матв.15:9*).

— **Що має бути нашим незмінним рішенням?**

«Богові треба коритися більше, ніж людям» (Діян.5:29).

ПЕЧАТКА БОЖА І ТАВРО ВІДСТУПНИЦТВА

— **Яке значення мають підпис і печатка?**

«Нарадилися всі найвищі урядники царства, заступники та сатрапи, радники та підсатрапи встановити царську постанову та видати заборону, щоб аж до тридцяти день кожен, хто буде просити яке прохання від якого-будь бога чи людини, крім від тебе, о царю, був укинений до лев'ячої ями» (*Дан. 6:8*).

«А ви пишть до юдеїв, як добре в ваших очах, в імені царя, і припечатайте царським перснем. Бо листа, що був написаний в імені царя та був припечатаний царським перснем, не можна відмінити» (*Естер 8:8*).

Примітка: Печатка використовується приватними особами, установами і урядом, щоб підтвердити автентичність документу, до якого печатка прикладена. В давнину царський перстень заміняв державну печатку, тому все, запечатане царським перснем, вважалося законом і не могло бути відмінено. Порушення того, що скріплене печаткою, вважається порушенням закону.

— **Які три інформації обов'язково повинна вміщувати печатка?**

Відповідь: Печатка законодавця містить у собі: 1) ім'я законодавця; 2) його офіційне становище, посаду чи титул; 3) зазначення території, підпорядкованої його владі.

Примітка: Печатка не тільки скріплює написане у документі, але також вказує, чиїм авторитетом воно зроблене. Це ж саме стосується і печатки Божої: вона тісно пов'язана із Законом Божим. Печатка Божа, як і будь-яка інша печать, повинна містити в собі ім'я і офіційне становище, яке Бог посідає як Володар Всесвіту; вона також мусить вказувати на Його володіння, на котрі розповсюджується Його Закон, а також на Його права.

— Яка Заповідь Божого Закону вказує на істинного Бога як на Законодавця?

«Пам'ятай день суботній, щоб святити його! Шість день працєю і роби всю працю свою, а день сьомий — субота для Господа, Бога твого: не роби жодної праці ти й син твій, та дочка твоя, раб твій та невілница твоя, і худоба твоя, і прихोдько твій, що в брамах твоїх. Бо шість день творив Господь небо та землю, море та все, що в них, а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його» (*Вих.20:8-11*).

Примітка: У перших трьох Заповідях, а також у п'ятій, хоча й згадується ім'я Боже, однак не дається про Нього певних відомостей, які вказували б, що Він — єдиний істинний Бог. В останніх п'яти Заповідях ім'я Боже взагалі не згадується. Не так стоїть справа з четвертою Заповіддю. Слова: «Шість день творив Господь небо та землю, море та все, що в них» вказують на Бога як Творця неба і землі. Ці слова також вказують на необмеженість Його володінь — небо та землю — і на Його невід'ємні права як Того, Хто створив усе. Без цієї інформації ми не знали б, на чому ґрунтується Його авторитет і чому ми повинні коритися Йому.

— Чому субота є знаком Божим, що відзначає Його народ?

«Це знак навіки поміж Мною та поміж Ізраїлевими синами, що шість день творив Господь небо та землю, а дня сьомого — перервав працю та спочив» (*Вих.31:17*).

— Яке подвійне значення має знак, яким є субота?

«І святиті суботи Мої, і вони стануть знаком поміж Мною та між вами, щоб пізнати, що Я — Господь, Бог ваш» (*Єзек.20:20*).

«І також дав Я їм Свої суботи, щоб були вони знаком поміж Мною та між ними, щоб пізнати, що Я Господь, що освячує їх» (*в.12*).

Примітка: Субота є знаком творчої сили Божої, проявленої як під час створення світу, так і в відкупленні його, оскільки відкуплення, по суті, є новим творінням. «Серце чисте створи мені, Боже, і тривалого духа в моєму нутрі віднови» (*Псал.50:12*). «Бо ми — Його твориво, створені в Христі Ісусі на добрі діла» (*Ефес.2:10*).

Господь бажає, аби субота постійно нагадувала нам про те, що саме Він створив нас, що Божа благодать і освячуюча сила робить нас гідними Його вічного Царства.

— Яку особливу справу звершує Бог на землі в останні дні?

«А після цього я бачив чотирьох ангелів, які стояли на чотирьох сторонах світу, тримаючи чотири вітри землі, щоб вітер не дув ні на землю, ні на море, ні на яке дерево. І бачив я іншого ангела, котрий сходив від сходу сонця і мав печать Бога живого. І скрикнув він гучним голосом до чотирьох ангелів, котрим дано шкодити землі і морю, кажучи: «Не шкодьте ні землі, ні морю, ні деревам, аж поки не покладемо печаті на чолах рабів Бога нашого». «І чув я число попечатаних: попечатаних було сто сорок чотири тисячі від усіх колін синів Ізраїля» (*Відкр. 7:1-4; див. також Єзек. 9:1-6*).

— Як пізніше була описана ця група людей?

«І я глянув, і ось Агнець стоїть на горі Сіоні, і з Ним сто сорок чотири тисячі, які мають ім'я Його і ім'я Отця Його, написане на чолах їхніх» (*Об'явл. 14:1*).

Примітка: Печатка Божа містить у собі Його ім'я, а в імені Божому виражений Його характер: «І Він промовив: «Я переведу все добро Своє перед тобою, і покличу Господнім ім'ям перед тобою. І Я помилую, до кого милостивий, і змилюся, до кого милосердний». «І перейшов Господь перед лицем його, та й викликнув: «Господь, Господь, — Бог милосердний, і милостивий, довготерпеливий, і многомилостивий та правдивий» (*Вих. 33:19; 34:6*). Закон Божий є відкриттям характеру Божого. Печатка Божа на чолі рівнозначна ділу Євангелія, описаному у посланні до Євреїв 8:8, 10: «Ось надходять дні, — говорить Господь, — коли Я укладу з домом Ізраїля і з домом Іуди Новий Завіт... Ось завіт, який Я укладу з домом Ізраїля в ці дні, — говорить Господь, — владу Я Закони Мої в помисли їхні, і напишу їх на серцях їхніх і буду їм Богом, а вони будуть Моїм народом».

— Що сказано про характер вибраних?

«В устах їхніх нема лукавства; вони непорочні перед престолом Божим» (*Об'явл. 14:5*).

— Як описані переживання останньої Церкви Божої на землі?

«Тут терпіння святих, які додержуються заповідей Божих і віри в Ісуса!» (*в. 12*).

— Від чого застерігає Ангел людей?

«І третій ангел ішов слідом за ним, говорячи гучним голосом: «Хто

поклоняється звірові і образів Його, і приймає тавро на чоло своє чи на руку свою, той буде пити вино гніву Божого, вино не розбавлене, приготовлене в чаші гніву Його; і буде мучений у вогні і сірці перед святими ангелами і перед Агнцем» (в.9:10).

Примітка: Звір представляє собою духовну владу Риму на чолі з Папою, котрий поєднав у своїх руках духовну і світську влади. «Образ звіра» — подібна до Риму духовна влада, що впливає на громадську владу і підпорядковує її собі. Печатка Божа протиставляється тавру звіра; якраз проти цього Бог застерігає мешканців землі.

— **Хто буде примушувати людей прийняти тавро звіра?**

«І він зробить так, що всім малим і великим, багатим і бідним, вільним і рабам, буде накладено тавро на правій руці їхній або на чолі» (Об'явл.13:16).

Примітка: Звір у пророцтві завжди означає царство або владу (див. Дан. 7:23). Звір, про якого говориться у 13-му розділі Об'явлення, «мав два роги, подібні до ягнячих, і говорив, як дракон» (в.11). Він знаходиться під впливом «великого дракона», «древнього змія», що зветься «диявол і сатана» (Об'явл.12:9). Під цим дворогим звіром прийнято розуміти Сполучені Штати Америки, що відстоюють свободу — громадянську і релігійну. Поступово втрачаючи ці два головні і провідні принципи, ця країна стане переслідуючою владою; інші народи за її прикладом також почнуть гнобити тих, котрі зостануться вірними Божові і Його Заповідям.

— **Яка влада в минулому вже виступала проти Бога і Його Закону?**

«І він буде говорити слова проти Всевишнього, і пригнобить святих Всевишнього, і буде думати позмінювати свята та права» (Дан. 7:25).

Примітка: В цих словах описана діяльність «невеликого рога» супроти Бога. (Подробиці див. у розділах: «Історія, відкрита у пророцтві» та «Змінення суботи».)

— **На що посилається римо-католицька Церква як на свідоцтво свого авторитету?**

«Питання: Чим ви доведете, що Церква має право встановлювати пости і святкові дні?

Відповідь: Фактом перенесення святкування суботи на неділю, з чим погоджуються і протестанти» (Henry Tuberville, *An Abridgement of the Christian Doctrine*, p.58).

«Дотриманням недільного дня протестанти, всупереч самим собі, віддають честь авторитету (католицької) Церкви» (*Mgr. Segur, Plsin Talks About the Protestantism of Today, p.213*).

Примітка: Багато ширих душ, які нині через незнання святкують неділю замість встановленого Богом суботнього дня, зрозуміють, яке це для Бога має значення, визнають свою помилку і на знак вірності Богові-Творцю і Відкупителю — почнуть щиро святкувати Його святый день згідно із Заповіддю.

— **Як буде ставитись дракон до останку народу Божого в кінці днів, — до тих, котрі виконують Заповіді Божі?**

«І розлютився дракон на жінку, і пішов, щоб вступити в бій з іншими від насіння її, з тими, котрі виконують заповіді Божі і мають свідчення Ісуса Христа» (*Об'явл.12:17*).

— **Яким насильницьким шляхом буде накладатися тавро звіра?**

«І дано було йому вкласти дух в образ звіра, щоб образ звіра міг говорити і діяти так, щоб усі, хто не поклониться образові звіра, були вбиті. І він зробить так, що всім малим і великим, багатим і бідним, вільним і рабам, буде накладено тавро на правій руці їхній або на чолі, щоб ніколи нікому не можна було ні купувати, ні продавати, крім того, хто має тавро, ім'я звіра або число його імені...» (*Об'явл.13:15-17*).

— **Що врешті-решт чекає народ Божий?**

«І бачив я ніби скляне море, змішане з вогнем, і стоячих біля моря, тих, які перемогли звіра, і образ його, і тавро його, і число імені його. Вони тримали в руках гуслі Божі» (*Об'явл.15:2*).

АНГЕЛИ БОЖІ

— Як називаються святі істоти, котрі оточують престол Божий?

«І я бачив і чув голос багатьох ангелів навколо престолу, і тварин, і старців; і число їх було десятки тисяч по десять тисяч і тисячі тисяч» (*Об'явл. 5:11*).

— Чи існували безгрішні істоти до часу створення нашої землі?

«Де ти був, коли землю основував Я? Розповіж, якщо маєш знання! Хто основи її поклав, чи ти знаєш? Або хто розтягнув по ній шнур? У що підстави її позапушувані, або хто поклав камінь наріжний її, коли разом співали всі зорі поранні та радісний окрик здіймали всі Божі сини?» (*Йов 38:4-7*).

— Із чого видно, що Ангели — не духи померлих людей?

«І вигнав Господь Бог Адама. А на схід від Едемського раю поставив Херувима і меча полум'яного, який обертався навколо, щоб стерегти дорогу до дерева життя» (*Бут. 3:24*).

Примітка: Перш ніж хто-небудь з людей помер, ангелі вже існували. Це доводить, що вони не можуть бути духами померлих людей, як дехто вірить.

— Яке становище займають Ангели у порівнянні з людьми?

«То що є людина, що Ти пам'ятаєш про неї, і син людський, про якого Ти згадуєш? А однак учинив Ти його мало меншим від Бога, і славою й величчю Ти коронуєш його!» (*Псал. 8:5-6*).

Примітка: При створенні людина займала трохи нижче становище, ніж Ангели. Ангели завжди були істотами вищого ступеня; їхні тіла інші, ніж наші, і не підпорядковані фізичним законам, що керують нами і нашим світом (*див. 1Кор. 15:44*).

— Із чого видно, що Ангели — реальні істоти?

«І взяв (Авраам) масла й молока, та теля приготовлене, та й поклав перед Ними, а сам став біля Них під деревом. І їли Вони» (*Бут. 18:8*).

«А він (Лот) сильно на них налягав, і вони до нього з дороги зійшли, і ввійшли до дому його. І вчинив він для них прийняття, і напик прісного — і їли вони» (*Бут.19:3*).

«Не забувайте гостинності, бо деякі через неї, не знаючи, прийняли ангелів» (*Євр.13:2*).

— Яке становище щодо Ангелів займає Христос?

«А той відказав: «Ні, бо я вождь Господнього війська, тепер я прийшов». І впав Ісус (Навин) на обличчя своє до землі, і вклонився...» (*І.Нав.5:14; 2 ч.*).

«Котрий зійшов на небо і перебуває праворуч Бога, і Котрому скорились ангели, влади та сили» (*1Петр.3:22*).

Примітка: Ангели не приймають поклоніння від людей (*див. Об'явл.19:10; 22:8-9*). «Вождь Господнього війська» прийняв поклоніння і навіть звелів Ісусу Навину: «Скинь взуття своє з ніг своїх, бо це місце, на якому стоїш ти, святе воно!» (*І.Нав.5:15*).

— Яке ім'я і який титул носить Христос як глава Ангелів?

«Архангел Михаїл... сказав: «Нехай Господь заборонить тобі!» (*Іуда 9*).

Примітка: Як глава Ангелів, Христос названий «Архангелом». Ім'я «Михаїл» означає «такий, як Бог», а таким є тільки Єдинородний Син Божий.

— Із чого можна зробити висновок, що Архангел Михаїл — це Сам Христос?

«Бо Сам Господь із наказом при голосі Архангела та з сурмою Божою, зійде з неба, і померлі в Христі воскреснуть першими» (*1Сол.4:16*).

«Не дивуйтесь цьому, бо настає час, коли всі, які в гробах, почують голос Його і повиходять: ті, що чинили добро, у воскресіння життя, а ті, хто чинив зло, у воскресіння осудження» (*Йоан.5:28-29*).

Примітка: Воскресіння праведних відбудеться «при голосі Архангела», а це, за словами Самого Христа, — «голос Божого Сина», котрий почують «всі, хто в гробах».

— Що відомо про кількість Ангелів?

«І число їх було десятки тисяч по десять тисяч і тисячі тисяч» (*Об'явл.5:11; див. також Дан.7:10*).

— Що сказано про силу ангелів?

«Благословіть Господа, Його Анголи, велетні сильні, що виконують Його слово, щоб слухати голосу слів Його!» (*Псал.103:20*).

Примітка: Одного Ангела було достатньо, щоб відвалити тяжкий камінь від входу до гробу Господнього (*Матв.28:2*).

— **Яке служіння звершують Ангели?**

«Чи ж не всі вони духи службові, яких посилають для служіння тим, які мають успадкувати спасіння?» (*Євр.1:14*).

— **З яких слів Христа можна зробити висновок, що кожне дитя Боже має Ангела-охоронця?**

«Глядіть, щоб не погордували ні одним з малих цих; бо кажу вам, що Ангели їхні на небесах завжди бачать лице Отця Мого Небесного» (*Матв.18:10*).

— **Що відомо про охорону Ангелів-охоронців?**

«Ангол Господній табором стає кругом тих, хто боїться його, — і визволює їх» (*Псал.34:8*). Приклади дивись також у Дан.3:28; 6:22; Діян.5:19; 12:6-10.

— **Наскільки Ангели зацікавлені у Плані спасіння?**

«Так, кажу вам, буває радість у Ангелів Божих за одного грішника, котрий кається» (*Лука 15:10*).

«Їм було відкрито, що не їм самим, а нам служило те, що нині проповідане вам Духом Святим через благовісників» (*1Петр.1:12*).

— **Яку участь візьмуть Ангели у Другому приході Ісуса Христа?**

«Бо прийде Син Людський у славі Отця свого з Ангелами Своїми і тоді віддасть кожному по ділах його» (*Матв.16:27*).

«І пошле Ангелів Своїх з голосною трубою, і зберуть вибраних Його від чотирьох вітрів, від краю небес до краю їх» (*Матв.24:31*).

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАДШИХ АНГЕЛІВ

— Чи всі ангели залишились вірними Богові?

«Бо якщо Бог не помилював ангелів, що згрішили, а, зв'язавши путами пекельної темряви, віддав зберігати їх на суд для покарання» (2Петр.2:4).

— Хто очолював обурення проти Бога?

«Хто ж чинить гріх, той від диявола, бо диявол грішить від початку. Тому і явився Син Божий, щоб зруйнувати діла диявола» (1Йоан.3:8).

— Де сатана і його ангели здійснюють свою діяльність?

«І був скинутий великий дракон, древній змій, названий дияволом і сатаною, щоб зводить вселенну; він був скинутий з неба на землю, і ангели його скинуті з ним». «Отже, веселіться, небеса, і ви, що живете на них! Горе тим, що живуть на землі і на морі, бо диявол зійшов до вас з великою люттю, знаючи, що небагато лишається йому часу» (Об'явл.12:9,12).

— Як ще названий сатана?

«Бог цього віку» (2Кор.4:4). «Князь світу цього» (Йоан.14:30).

— Через кого діє сатана у нашому світі?

«За звичаєм світу цього, по волі князя, що панує в повітрі, духа, діючого сьогодні в синах непокори» (Ефес.2:2).

— Чи доводиться віруючим людям зустрічатись з падшими ангелами?

«Бо наша боротьба не проти плоті і крові, а проти начальства та проти влади, проти правителів темряви світу цього, — проти піднебесних духів злоби» (Ефес.6:12).

«І не дивно, адже і сам сатана приймає вид ангела світла! А тому не велика річ, коли служителі його набирають вигляд служителів праведності, проте кінець їхній буде згідно вчинків їхніх!» (2Кор.11:14-15).

Примітка: «Видимий і невидимий світи між собою пов'язані. Якби завісу можна було прибрати, ми побачили б, як сили зла розповсюд-

жують довкола нас темряву, докладаючи всіх зусиль, щоб обманути і згубити. Нечестиві люди, оточені злими силами, знаходяться під їх впливом і надихаються ними. Однак люди, котрі вірять і моляться, відаються керівництву Божому, і Ангели Божі приносять їм небесне світло і силу» (*Е.Уайт*).

— **Як проявлялась діяльність злих ангелів у дні Христа?**

«І приводили до Нього всіх немічних, хворих на всякі недуги, і біснுவатих, і сновид, і розслаблених, і Він зціляв їх» (*Матв.4:24*).

Примітка: Ангели зла оволодівають розумом і тілами всіх, кого тільки можуть підкорити своєму впливові. Ці люди знаходяться в тенетах «диявола, який зловив їх до своєї волі» (*2Тим.2:26*).

— **Чи можна очікувати посилення діяльності злих сил у наші дні?**

«Горе тим, що живуть на землі і на морі, бо диявол зійшов до вас з великою люттю, знаючи, що небагато лишається часу йому» (*Об'явл.12:12*).

Примітка: Сатана і його ангели добре знайомі із законами природи: викликають бурі, хвороби і смерть, наскільки це підвладне їх силі; і як вороги Божі, вони спотворюють істину, де тільки їм вдається. Злі ангели краще за людей знають, що їхні дні лічені і кінець наближається.

— **Від чого Святе Письмо нас застерігає?**

«Дух же говорить ясно, що в останні часи дехто відступить від віри, слухаючи духів підступних і наук демонських» (*1Тим.4:1*).

— **Якою зброєю необхідно користуватися у боротьбі із силами зла?**

«Зодягніться в повну зброю Божу, щоб ви могли встояти проти хитрощів диявола» (*Ефес.6:11-17*).

— **Який кінець очікує сатану і його ангелів?**

«Тоді скаже й тим, що ліворуч: «Ідіть від Мене, прокляті, у вогонь вічний, приготовлений дияволу і ангелам його» (*Матв.25:41*).

«І спалить їх день той, який настає, говорить Господь Саваот, Який не позаставить їм кореня, ані галузки» (*Мал.4:1*; див. також *Об'явл.20:9-10; 14*).

«Ідеал Біблії дає нам певне розуміння кінцевої мети життя і цілком певну відповідь на питання про розумну мету життя людського» (*Н.Н.Неплюєв*).

СТАН ПОМЕРЛИХ

— З чим у Письмі порівнюється смерть?

«Це сказав Він, а після говорить їм: «Наш друг Лазар заснув, але Я йду розбудити Його». А учні сказали Йому: «Господи, якщо він заснув, то одужає». Ісус говорив про смерть його, а вони думали, що Він говорить про звичайний сон. Тоді Ісус сказав їм просто: «Лазар помер» (*Йоан. 11:11-14*).

Примітка: У сплячої людини розумова діяльність припиняється; час для неї проходить непомітно.

— Де знаходяться мертві?

«І багато-хто з тих, що сплять у земному поросі, збудяться» (*Дан. 12:2; див. також Екл. 3:20; 9:10*).

— До якого часу спатимуть померлі?

«Так і та людина покладеться й не встане, — аж до закінчення неба не збудяться люди та не прокинуться зо сну свого...» (*Йов 14:12*).

— Чи може померла людина знати щось про свою сім'ю?

«Чи сини його славні, того він не відає... чи в прикрому стані — того він не відає...» (*в. 21*).

— Що відбувається з мисленням людини після смерті?

«Вийде дух його — і він до своєї землі повертається, — того дня його задуми гинуть!» (*Псал. 146:4*).

«Бо знають живі, що помруть, а померлі нічого не знають, і заплати немає вже їм, — бо забута і пам'ять про них» (*Екл. 9:5*).

— Чи можуть померлі впливати на те, що відбувається на землі?

«І їхнє кохання, і їхня ненависть та заздрощі їхні загинули вже, і нема вже їм частки навіки ні в чому, що під сонцем діється!..» (*в. 6*).

Примітка: Якщо б після смерті зберігалась свідомість, тоді, дійсно, людина могла б знати про становище своєї сім'ї. Але Святе Письмо говорить, що зі смертю припиняється будь-яка діяльність, особистість перестає мислити і відчувати, зникають кохання, ревності, ненависть і т.п. Людина не бере участі ні в чому, що відбувається на землі.

— **Чи можуть померлі мислити про Бога?**

«Бож у смерті нема пам'ятання про Тебе» (*Псал.6:6*).

«Не мертві хвалитимуть Господа, ані ті всі, хто сходить у місце мовчання» (*Псал.115:17*).

— **Чи можна вважати, що померлі праведники вже перебувають на небі?**

«Не зійшов бо на небо Давид» (*Діян.2:34*).

Примітка: Праведник Давид «не зійшов бо на небо». Коли Лазар «помер, Христос сказав, що йде «розбудити його». Він не звелів Лазареві зійти з неба на землю, а викликав його з гробу, куди його поклали після смерті. Це ж можна сказати і про інших дітей Божих, що поснули сном смерті.

— **Як Господь ставиться до тих, хто обманює людей, нібито викликаючи духи померлих?**

«Не звертайтеся до духів померлих та до ворожбитів, і не доводьте себе до опоганення ними. Я — Господь, Бог ваш!» (*Левит 19:31*).

«А коли вам скажуть: «Запитуйте духів померлих та чародіїв, що цвірінькають та муркають», то відповісте: «Чи ж народ не звертається до свого Бога? За живих питатися мертвих?»» (*Ісаія 8:19*).

— **Що має відбутися перш ніж умерлі зможуть славити Бога?**

«Померлі твої оживуть, воскресне й моє мертве тіло, тому пробудіться й співайте, ви мешканці пороку, бо роса Твоя — це роса зцілень, і земля викине мертвих!» (*Ісаія 26:19*).

— **Де перебувають праведні, які померли в очікуванні дня воскресіння?**

«Якщо сподіваюсь, то тільки шеолу, як дому свого, в темноті постелю своє ложе...» (*Йов 17:13*).

— **Коли Йов сподівався побачити свого Викупителя?**

«Та я знаю, що мій Відкупитель живий, і останнього дня Він підійме із пороку цю шкіру мою, яка розпадається, і з тіла свого я Бога побачу, сам я побачу Його, й мої очі побачать, а не очі чужі...» (*Йов 19:25-27*).

— **Коли Давид чекав на зустріч з Господом?**

«А я в правді побачу обличчя Твоє, і, збудившись, насичусь Твоєю подобою!» (*Псал. 17:15*).

— **Що сталося б з померлими у Христі, коли б не було воскресіння мертвих?**

«Якщо ж мертві не воскресають, то і Христос не воскрес. І якщо Христос не воскрес, то віра ваша даремна: ви ще в гріхах ваших. Тоді і ті, що померли в Христі, загинули!» (*1Кор. 15:16-18*).

— **Коли відбудеться воскресіння праведних?**

«Бо Сам Господь із наказом при голосі Архангела та з сурмою Божою, зійде з неба і померлі в Христі воскреснуть першими» (*1Сол. 4:16*).

Примітка: Для померлих у Христі сон смерті може тривати один рік чи тисячу років, але коли вони воскреснуть, їм буде здаватися, що за моментом розлуки відразу ж наступила радісна зустріч з Господом і з усіма учасниками воскресіння праведних.

І якщо життя наших рідних та близьких не протікало у згоді з волею Божою, нашою втіхою буде думка, що вони не страждають у вічному вогні, а спочивають до дня воскресіння (*Йов 3:17*).

СПІРИТИЗМ

— Що собою являє спіритизм?

«Це віра в те, що духи померлих спілкуються з людьми за допомогою фізичних явищ, таких, як стукіт чи незвичайний розумовий стан, подібний до трансу, що зазвичай демонструється медіумом... Згідно з цією теорією, через медіума діють духи померлих» (Словник Вебстера). «Словарь русского языка» С.И.Ожегова дає таке пояснення:

— Спіритизм — містична віра у можливість спілкування з так званими духами — душами померлих — з допомогою різноманітних зовнішніх прийомів (стуків, обертання столів і т.п.).

Примітка: В Біблії нема слова «спіритизм», однак в ній знаходимо достатньо даних про те, що спіритизм ґрунтується на вірі в безсмертя людини, а також на переконанні в тому, що дух, залишаючи тіло в момент смерті, може повертатися і через медіумів спілкуватися з тими, котрі живуть.

— Чи існував цей хибний погляд в древності і як реагував на нього Господь?

«Не звертайтеся до духів померлих та до ворожитів, і не доводьте себе до опоганення ними. Я — Господь, Бог ваш!» (*Левит 19:31; див. також 1Хронік 10:13*).

Примітка: Сучасний спіритизм з усіма надприродними явищами походить від древнього ворожитства чи чародійства, до якого діти Божі ніколи не звертались. Найгіршим видом чаклунства завжди вважались спроби спілкування з духами померлих.

— Яке серйозне попередження дав Мойсей народові Ізраїльському перед вступом в обітовану землю?

«Нехай не знайдеться між тобою такий, хто переводить свого сина чи дочку свою через огонь, хто ворожить ворожбу, хто ворожить по хмарах, і хто ворожить по птахам, і хто чарівник, і хто чорнокнижник, і хто викликає духа померлого та духа вішого, і хто питає померлих.

Бо гидота для Господа кожен, хто чинить таке, і через ті гидоти Господь, Бог твій, виганяє їх перед тобою. Бездоганний будеш ти перед Господом, Богом своїм» (*Повт. Зак. 18:10-13*).

Примітка: Кожний, хто має хоч які-небудь стосунки з тими, хто викликає духів померлих, діє проти цього простого божественного розпорядження. Сатана ще в Едемському саду намагався нав'язати нашим прабатькам, що наслідком гріха не буде смерть; незважаючи на те, що смерть є незаперечним фактом, сатана все ще намагається заперечувати, що люди дійсно вмирають. Різного роду язичницькі віровчення, ідолопоклонство, спиритизм, окультизм та інші вчення і прояви в основному мають справу зі смертю, з духами померлих. Це вже само по собі має бути пересторогою ухилитися від цього зла (*див. Гал. 5:19-21*).

— **Яке покарання було визначено Богом для викликаючих померлих під час теократичного управління в древності?**

«А чоловік або жінка, коли будуть вони викликати духа мерців або ворожити, — будуть конче забиті, камінням закидають їх, кров їхня на них!» (*Левит 20:27*).

— **Що необхідно відповідати на запрошення звернутися до тих, що викликають померлих?**

«А коли вам скажуть: «Запитуйте духів померлих та чародіїв, що цвірінькають та муркають», то відповісте: «Чи ж народ не звертається до свого Бога? За живих питатися мертвих?»» (*Ісаія 8:19*).

— **Чи можна всякому духу вірити?**

«Улюблені, не всякому духові вірте, а випробовуйте духів, чи від Бога вони, бо багато лжепророків з'явилося у світі» (*1Йоан. 4:1*).

— **Яким чином треба перевіряти всі надприродні явища?**

«До Закону й свідoctва! Як вони не так кажуть, як це, то немає для них зорі ранньої!» (*Ісаія 8:20*).

— **Чи слід захоплюватись чудесами, якщо вони відводять нас від істини — Бога і Його Закону?**

«Кожне слово, що я наказую його вам, будете додержувати виконувати, — не додаси до нього, і не відіймеш від нього. Якщо повстане серед тебе пророк або сновидець, і дасть тобі ознаку або чудо, і збудеться та ознака й те чудо, що сказав він тобі, до того говорячи: «Хо-

дімо ж за іншими богами, яких ти не знав, і будемо їм служити», то не слухайся слів того пророка або того сновидця, бо цим Господь, Бог ваш, випробовує вас, щоб пізнати, чи ви любите Господа, Бога вашого, усім своїм серцем і всією своєю душею» (*Повт.Зак.13:1-4*).

— **Чи можуть мертві, згідно з Біблією, знати, що відбувається серед живих?**

«Ти силою схопиш назавжди його, — і відходить, Ти міняєш обличчя його — й відсилаєш його... Чи сини його славні, того він не відає... чи в прикрому стані — того він не відає...» (*Йов 14:20-21*).

«Вийде дух його — і він до своєї землі повертається, — того дня його задуми гинуть!» (*Псал.146:4*).

«Бо знають живі, що помруть, а померлі нічого не знають, і заплати немає вже їм, — бо забута і пам'ять про них, і їхнє кохання, і їхня ненависть, та заздрощі їхні загинули вже, і нема вже їм частки навіки ні в чому, що під сонцем діється!» (*Екл.9:5-6*).

— **Що трапилося з царем Саулом після того, як він звернувся до чарівниці в Ен-Дорі з проханням викликати пророка Самуїла?**

«І помер Саул за своє беззаконня, що він ним спроневірився проти Господа через Господнє слово, якого не тримався, а також через те, що питався віщого духа, щоб вивідати» (*1Хронік.10:13*).

Примітка: Ця подія записана у 1Сам.28:7-25. Ворожка в Ен-Дорі спілкувалася зі світом духів. У наші дні її назвали б спиритичним медіумом, описане явище — спиритичним сеансом. Викликаний дух не сказав Саулові нічого нового; він лише повторив те, що Бог вже сказав раніше про загибель Саула і всього його дому.

— **Чи здатні нечисті духи творити чудеса?**

«Це — духи демонські, що творять знамення, вони виходять до царів землі усього світу, щоб зібрати їх на битву в той великий день Бога Вседержителя» (*Об'явл.16:14*).

— **Що є однією з характерних ознак останнього часу?**

«Дух же говорить ясно, що в останні часи дехто відступить від віри, слухаючи духів підступних і наук демонських» (*1Тим.4:1*).

— **Під виглядом кого іноді виступають сатана і його слуги?**

«І не дивно, адже і сам сатана приймає вид ангола світла! А тому не велика річ, коли слуги його набувають вигляд слуги»

праведності, проте кінець їхній буде згідно вчинків їхніх!» (2Кор.11:14-15).

— **Яким чином сатана намагатиметься наслідувати Христа і Його з'явлення?**

«Тоді, як хто скаже вам: «Ось тут Христос» або «Там», — не вірте. Бо з'являться лжехристи і лжепророки і чинитимуть великі знамення і чудеса, щоб звести, як можна, і вибраних. Ось Я наперед вам сказав. Отже, коли скажуть вам: «Ось Він у пустині», — не виходьте; «Ось Він у потайних кімнатах», — не вірте!» (Матв.24:23-26).

Примітка: Сатана буде всіляко намагатися відволікти народ від правильного розуміння пришествя Христа. Але якщо ми знаємо Святе Письмо, то ніхто не зможе нас обманути. Пришествя Христа описане у Слові Божому як явище, котре бачитимуть усі люди на всій земній кулі. «Бо як блискавка виходить зі сходу і видна буває аж до заходу, так буде і прихід Сина Людського» (Матв.24:27).

— **Які явища будуть мати місце в останні дні, щоб завести людей в оману?**

«І робить великі знамення, так що навіть вогонь зводить з неба на землю перед людьми. І чудесами, які дано було йому творити перед звіром, він зваблює тих, що зробили образ звіра, котрий має рану від меча і живий» (Об'явл.13:13-14).

— **Із чого видно, що найбільшої згубної сили обман сатани набуде саме перед пришествям Христа?**

«І тоді з'явиться беззаконник, якого Господь уб'є духом уст Своїх і знищить з'явленням приходу Свого; того, чий прихід буде за дією сатани з усякою силою та ознаками і оманливими чудами; і з усяким підступом неправедності для тих, що гинуть, бо вони не прийняли любові істини, щоб їм спастися» (2Сол.2:8-10).

— **Яке застереження у зв'язку з оманливими чудесами дається віруючим?**

«Будьте тверезі, пильнуйте, бо противник ваш, диявол, ходить, як лев, що ричить, і шукає кого б пожерти» (1Петр.5:8).

ДРУГИЙ ПРИХІД ХРИСТА

— Яку обітницю дав Христос про Свій Другий прихід?

«Нехай серце ваше не тривожиться! Віруйте в Бога, і в Мене віруйте! В домі Мого Отця багато осель, коли б ні, то Я сказав би вам, що йду приготувати місце для вас. І коли піду і приготую місце для вас, Я прийду знову і візьму вас до Себе, щоб і ви були там, де Я» (*Йоан. 14:1-3*).

— Яким чином прийде Христос вдруге?

«І коли вони дивились на небо, під час вознесіння Його, раптом перед ними стали два мужі у білій одежі і сказали: «Мужі галілейські, чого стоїте і дивитесь на небо? Цей Ісус, Який вознісся від вас на небо, прийде так само, як ви бачили Його, коли Він відходив на небо» (*Діян. 1:10-11*).

— Чи зможуть всі люди на Землі побачити Його прихід?

«Ось Він іде із хмарами», і побачить Його всяке око, і ті, що прокололи Його, і заригають перед Ним всі племена землі» (*Об'явл. 1:7*).

— Чим світ буде зайнятий перед Другим приходом Христа?

«Як було за днів Ноя, так буде в час приходу Сина Людського. Бо як було в дні перед потопом: їли, пили, женились, виходили заміж аж до того дня, коли Ной увійшов у ковчег, і люди не знали, аж поки не прийшов потоп і знищив усіх, — так буде і в прихід Сина Людського» (*Матв. 24:37-39*).

«Так само, як було і в дні Лота: їли, пили, торгували, купували, садили, будували, а в день, коли Лот вийшов із Содому, линув вогонь з сіркою з неба і всіх знищив. Так буде і в той день, коли Син Людський з'явиться!» (*Лука 17:28-30*).

Примітка: Їсти і пити, женитися і виходити заміж, купувати, продавати і будувати — само по собі не гріх. Але думки людей бу-

дуть настільки зайняті цим, що вони приділятимуть надто мало уваги роздумам про життя вічне і зовсім не готуватимуться до зустрічі з Христом.

— **Хто засліплює розум людей, щоб вони не розуміли істин, вкрай необхідних для спасіння?**

«Для невіруючих, яким бог світу цього осліпив розум, щоб не засяяло їм світло благовістя про славу Христа, Котрий є образ Бога невидимого» (2Кор.4:4).

— **Чи стане час приходу Христа також і часом відплати кожному згідно з його справами?**

«Бо прийде Син Людський у славі Отця Свого з ангелами Своїми і тоді віддасть кожному по ділах його» (Матв.16:27).

«Ось прийду скоро, і відплата Моя зі Мною, щоб віддати кожному згідно вчинків його» (Об'явл.22:12).

— **Хто може розраховувати на спасіння під час приходу Христа?**

«Так і Христос один раз, принісши Себе в жертву, щоб узяти на Себе гріхи багатьох, а вдруге з'явиться не для очищення гріха, а для тих, що чекають Його на спасіння» (Євр.9:28).

— **Кому Господь обіцяє вінець правди і вічного життя?**

«Бо я стаю жертвою і час мого відходу вже настав. Подвигом добрим я боровся, свій біг скінчив, віру зберіг. Тепер же приготовлений мені вінець праведності, якого Господь, Суддя праведний, дасть мені в день той; і не тільки мені, але й усім, що полюбили явлення Його» (2Тим.4:6-8).

— **Що скажуть ті, котрі очікують Господа, в день Його приходу?**

«І скажуть в той день: Це наш Бог, що на Нього ми мали надію, — і Він спас нас! Це Господь, що на Нього ми мали надію, — тішмося ж ми та радіймо спасінням Його» (Ісаїя 25:9).

— **Чи відомий час Другого приходу Христа?**

«Про день же той і годину ніхто не знає: ні ангели небесні, ні Син, тільки Отець один» (Матв.24:36).

— **Тому, до чого закликає Христос?**

«Отже, пильнуйте, бо не знаєте, котрого дня Господь ваш прийде» (Матв.24:42).

Примітка: Для самовпевнених і безтурботних Він прийде, як тать (зłodий) вночі; для Своїх же Він прийде як їх особистий Господь. Істинний християнин повинен постійно очікувати повернення свого Господа.

— **Яким чином можна дізнатися, що прихід Христа близько?**

«Від смоківниці візьміть подобу: коли віття її стає вже м'яке і пускає листя, то знаєте, що близько літо. Так і ви: коли побачите все це, знайте, що Мій прихід близько, при дверях!» (в.32-33).

— **Яку пересторогу дав Христос, щоб ця подія не застала нас зненацька?**

«Зважайте на себе, щоб серця ваші не обтяжувалися обжерливістю, пияцтвом і житейськими турботами, і щоб день той не застав вас несподівано. Бо він, немов сітка, захопить всіх, що живуть по всій землі. Тож пильнуйте повсякчасно і моліться, щоб удостоїтися уникнути того всього, що має бути, і стати перед Сином Людським» (Лука 21:34-36).

— **Як ставиться більшість християнських церков до вчення про Другий прихід Христа?**

Відповідь: Віра християнських церков у Другий прихід Христа в основному висловлена у так званому «Апостольському символі віри». Цей документ був прийнятий на Нікійському соборі у 325 році і отримав всесвітнє визнання. Більшість сучасних християнських релігійних громад і церков саме з нього запозичили сповідання віри своєї конфесії. У ньому говориться:

«Віруємо... у єдиного Господа Ісуса Христа, Котрий постраждав і був похований, і воскрес третього дня за Писанням, і зійшов на небо, і сидить праворуч Отця, і гряде зі славою, щоб судити живих і мертвих».

КОЛИ ЦЕ БУДЕ?

— Про що запитали учні Христа відносно Його Другого приходу?

«Коли ж Він сидів на горі Оливній, учні підійшли до Нього на самоті і запитали: «Скажи нам, коли це буде? І яка ознака приходу Твого і кінця світу цього?» (*Матв.24:3*).

— Якими словами Христос вказав на неминучість грядущих подій?

«Ісус сказав їм у відповідь: «Бережіться, щоб вас хто не звів, бо багато прийдуть під іменем Моїм і будуть говорити: «Я Христос». І зведуть багатьох. Також почуєте про війни і про військові чутки. Глядіть, не жайхайтеся, бо належить усьому тому статися. Та це ще не кінець» (*в.4-6*).

— Які події у політичному світі вказують на наближення Його приходу?

«Бо повстане народ на народ, і царство на царство; і будуть голод, мор і землетруси місцями» (*Матв.24:7*).

Примітка: Війни і міжусобиці між народами були завжди, однак за останні сторіччя вони стали ще більш кровопролитними і частими. Не проходить і дня, щоб десь на земній кулі не проливалася кров.

— Що говорив Христос про стихійні лиха?

«І будуть голод, мор і землетруси місцями» (*в.7*).

Примітка: Кому в наші дні не відомо про землетруси, які зруйнували цілі міста? За останнє століття (з 1900 р.) великих землетрусів (не менше 100 жертв) було близько 50; ці лиха забрали життя сотень тисяч людей, мільйони людей було поранено, покалічено, мільйони залишились без даху над головою, без одягу і засобів до існування. Один тільки землетрус на Алясці у 1964 р. спричинив збитків понад 750 млн. доларів. У 1960 р. в Агадирі і Марокко загинуло 12.000 чоловік, в Чилі — 5.700. 1962 року в Ірані загинуло понад 10.000, у 1963 р. в Югославії — понад 2000 чоловік. Ще живі у пам'яті трагічні

наслідки цієї трагедії у Вірменії, Спітаку та інших регіонах світу. Від стихійних лих звичайно нема ні захисту, ні порятунку.

— Що сказав Господь про знамення на морі?

«І будуть знамення на сонці, місяці і зірках, а на землі тривога народів і безнадійність, бо море зашумить і збуриться» (Лука 21:25).

Примітка: Високі хвилі припливу, викликані вулканічною діяльністю на дні океану, спричиняють стихійні лиха і руйнування. Землетрус на Алясці 1964 року викликав хвилі місцями висотою понад 9 метрів (в Японії, на Філіппінських і Гавайських островах, а також на узбережжі Тихого океану). У 1960 р. від хвиль припливу в Японії загинуло 237 чоловік, а в Східному Пакистані спочатку 6000, а потім ще 4000 чоловік. Спричинені збитки неможливо підрахувати.

До цього слід ще додати руйнування, заподіяні буревіями на суші і бурями на морі. Так, у 1942 р. в Індії загинуло понад 10.000 чоловік від припливу і майже 11.000 — від тайфуну. У 1959 р. в Японії загинуло від тайфуну 4466 чоловік, в Мексиці — понад 2000 чоловік за один раз і понад 1500 через деякий час. 1963 року від буревію у Вест-Індії загинуло близько 6500, а в Пакистані — понад 10.000 чоловік. Того ж таки року в Італії прорвалась дамба, жертвами стало майже 1800 чоловік. У 1964 р. в Південному В'єтнамі від повені загинуло понад 1000 чоловік, а в різних місцях Тихоокеанського узбережжя — біля 2000 чоловік. (Відомості узяті з Альманаху за 1966 р.) Слід відзначити, що за останні роки століття стихійні лиха на морі, суші і в повітрі почастишали майже в геометричній прогресії.

— Якими словами змалював Христос стихійні лиха останніх днів?

«І будуть знамення на сонці, місяці і зірках, а на землі тривога народів і безнадійність, бо море зашумить і збуриться. Люди будуть мертвіти від страху й чекання того, що йде на світ, бо основи небесні захитаються» (Лука 21:25-26).

— Які знамення були передвіщені Христом на сонці, місяці і зорях?

«І враз, після скорботи днів тих, сонце затьмариться, і місяць не дасть світла свого, і зорі спадуть з неба, і сили небесні захитаються» (Матв. 24:29).

«Але в ті дні, після скорботи тієї, сонце затьмариться, і місяць не дасть світла свого. І зорі спадуть з неба, і сили небесні похитнуться...» (Марк. 13:24-25).

Примітка: Тут Христос говорить про велику скорботу, яку змушений був перенести народ Божий у тяжкі роки середньовіччя, коли читання Слова Божого каралося смертю. Як відомо, це тривало 1260 років — від 538 до 1798 р. (Докладніше про це див. у розділі «Історія, відкрита у пророцтві».) Найбільш жорстокіші переслідування припинились ще до закінчення цього періоду. Христос продовжує: «І коли б не скоротились ті дні, не спасла б ніяка плоть, але ради вибраних скоротяться ті дні» (*Матв.24:22*).

— **У якій послідовності, за словами Христа, повинні були ці знамення здійснитися?**

«І враз, після скорботи днів тих, сонце затьмариться, і місяць не дасть світла свого, і зорі спадуть з неба, і сили небесні захитаються» (*Матв.24:29*).

Примітка: 19-го травня 1780 р. відбулося нічим не пояснене затемнення сонця, яке почалося опівдні і продовжувалось декілька годин. Було настільки темно, що неможливо було бачити навіть на короткій відстані. В будинках запалювали вогні. Птахи співали вечірні пісні, кури сідали на сідала, худоба поверталась у свої стійла.

Наступної ночі було таке ж загадкове, дивне затемнення місяця, яке тривало до опівночі. У цей час розташування сонця, місяця і землі було таким, що не могло бути ні затемнення сонця, ані місяця. Скільки б зусиль не докладали вчені, щоб пояснити ці явища природними причинами, вичерпні висновки до цього часу не зроблено. Це були особливі надприродні знамення, дані Богом, щоб люди зрозуміли, що настає останній час.

Наступне провіщене Христом знамення — падіння зірок — відбулося 13-го листопада 1833 року. Здавалося, все небо було вкрите вогняними кулями і метеоритами, які виходили начебто з однієї точки і розсипалися у різні боки.

— **Які знамення мали статися на землі?**

«А на землі тривога народів і безнадійність, бо море зашумить і збуриється. Люди будуть мертвіти від страху та чекання того, що йде на світ, бо основи небесні захитаються» (*Лука 21:25-26*).

Примітка: «Тривога народів і безнадійність» — це ніщо інше, як описання становища суспільства на землі. Навіть високорозвинуті країни неспроможні подолати тривогу і збентеження, що охопили всі народи. З часу відкриття атомної енергії, і особливо після Чорнобильсь-

кої трагедії, увесь світ перебуває у постійному страхові. Чи здатна людина на своєму сучасному моральному рівні використовувати таємниці природи задля свого благополуччя? Чи, може, руки її торкнулись сили, надто великої для її душі?

— **Що, згідно з Біблією, є однією з причин тяжких переживань останнього часу?**

«Знай же це, що в останні дні настануть тяжкі часи. Люди будуть самолюбні, грошолобні, зарозумілі, горді, богозневажливі, непокірні батькам, невдячні, безбожні, нелюблячі, непримиримі, наклепники, нестримані, жорстокі, ненависники добра, зрадливі, зухвалі, бундючні, більше любострастні, ніж боголюбні, які мають вигляд побожності, а сили її відреклись» (2Тим.3:1-5). Чи не є дане описання точним відображенням наших днів?

— **На що було вказано пророкові Даниїлу як на одне із знамень кінця?**

«А ти, Даниїле, заховай ці слова, і запечатай цю книгу аж до часу кінця. Багато-хто дослідять її, і так розмножиться знання» (Дан.12:4).

Примітка: Коли настав останній час, знання в галузі релігії почали різко зростати. 1804 року було засновано перше Біблійне товариство (Британське та іноземне). На сьогоднішній день Святе Письмо та окремі його частини перекладені більш ніж на 1300 мов, і з кожним роком це число зростає.

За останні півтора століття неймовірно зросли знання і у всіх інших галузях науки. За цей порівняно короткий час технічні вдосконалення змінили життя на планеті більше, ніж будь-що інше протягом останніх двох чи трьох тисяч років. Згадаймо тільки деякі відкриття минулого століття: пароплав, телеграф, телефон, патефон, фотоапарат, швейна машина, друкарська машинка, друкарський верстат, автомобіль, кінематограф, рентгенівські промені. Уже у XX-му столітті були такі відкриття, як літак, радіо, телебачення, інсулін, пеніцилін, потім джет, комп'ютер, термоядерна зброя, супутники, сателіти, польоти у простір, — і ніхто не знає, які нові відкриття принесе завтрашній день. Останній час позначений тим, що «розмножується знання».

— **Чому сприяють усі ці відкриття?**

«І буде проповідане це Євангеліє Царства по всьому світу, на свідчення всім народам; і тоді прийде кінець!» (Матв.24:14).

— **Як люди будуть ставитися до звістки про близький прихід Христа і кінець світу?**

«Насамперед знайте, що в останні дні придуть зухвалі хулители, які чинитимуть за своїми похотями. І казатимуть: «Де обітниця Його приходу? Бо з того часу, як повмирали наші батьки, від початку творіння, усе залишається без змін» (2Петр.3:3-4).

— **Яка пересторога дається всім людям у цей час?**

«Тому і ви будьте готові, бо в котру годину не думаєте, прийде Син Людський» (Матв.24:44).

— **У якому становищі опиняться ті, котрі живуть по принципу: «Не скоро прийде господар мій»?**

«То прийде господар раба того в день, в який він не сподівається, і в годину, в яку не думає. І розітне його, і визначить йому одну долю з лицемірами: там буде плач і скрегіт зубів!» (Матв.24:50-51).

— **Про що нам свідчить нинішнє становище світу і дане нам застереження?**

«Але день Господній прийде, як злодій вночі; і тоді небеса з великим шумом перейдуть, а стихії, розпалившись, зруйнуються, земля і всі діла на ній згорять. Оскільки ж все це отак знищиться, то якими слід бути у святому житті і благочесті вам, котрі чекають і прискорюють прихід дня Божого, коли розпалені небеса зруйнуються, і розпалені стихії розтопляться?» (2Петр.3:10-12).

— **Що слід очікувати після загального руйнування?**

«Але ми, згідно з Його обітницею, чекаємо нового неба і нової землі, де перебуває правда» (в.13).

ТИСЯЧОЛІТНЄ ЦАРСТВО

— **Який текст Святого Письма виразно повідомляє про тисячолітнє царство?**

«І побачив я престоли і тих, які сиділи на них, котрим дано було судити, і душі обезглавлених за свідчення Ісуса і за Слово Боже, які не поклонились звірові, ні образів його, і не прийняли знаки на чоло своє чи на руку свою. Вони ожили і царювали з Христом тисячу років» (*Об'явл.20:4*).

— **Яке відношення будуть мати святі до визначення майбутнього жителів Землі?**

«Хіба ви не знаєте, що святі будуть судити світ? Якщо ж світ буде судимий вами, то чи ж ви не спроможні судити маловажні справи? Хіба не знаєте, що ми будемо судити ангелів? То ж тим більше справи життєві?» (*1Кор.6:2-3*).

Примітка: при зіставленні цих та інших біблійних текстів видно, що святі всіх віків в час Тисячоліття разом з Христом братимуть участь у судовому процесі над нечестивими.

— **Скільки, згідно з Писанням, буде воскресінь?**

«Не дивуйтесь цьому, бо настає час, коли всі, які в гробах, почують голос Його і повиходять: ті, що чинили добро, у воскресіння життя, а ті, хто чинив зло, у воскресіння осудження» (*Йоан.5:28-29*).

— **Хто братиме участь у першому воскресінні?**

«Блаженний і святий, хто бере участь у першому воскресінні; над ними друга смерть не має влади, але вони будуть священиками Бога і Христа, і будуть царювати з Ним тисячу років» (*Об'явл.20:6*).

— **Що станеться зі святими в момент Другого приходу Христа?**

«І коли піду і приготую місце для вас, Я прийду знову і візьму вас до Себе. Щоб і ви були, там де Я» (*Йоан.14:4*).

Примітка: Христос візьме святих до Себе на небо, щоб вони там царювали разом з Ним тисячу років (*Об'явл.20:4*).

— **Що станеться з нечестивими в час Другого приходу Христа?**

«І, як було в дні Ноя, так буде і в дні Сина Людського: їли, пили, женилися, заміж виходили, до того дня, коли Ной увійшов у ковчег, і прийшов потоп та погубив усіх. Так само, як було і в дні Лота: їли, пили, торгували, купували, садили, будували, а в день, коли Лот вийшов із Содому, линув вогонь з сіркою з неба і всіх знищив. Так буде і в той день, коли Син Людський з'явиться!» (*Лука 17:26-30*).

Примітка: У прихід Христа всі викуплені будуть взяті на небо, а нечестиві — знищені, подібно до того, як було під час потопу (*див. також 2Сол.1:7-9; Об'явл.6:14-17; 19:11-21; Єрем.25:30-33*). Всезагального воскресіння нечестивих не буде до тих пір, доки не закінчиться тисяча років (*Об'явл.20:5*). Протягом цієї тисячі років земля буде безлюдною.

— **Як буде виглядати наша планета протягом Тисячоліття?**

«Дивлюся на землю, аж ось порожнеча та пустка, і на небо — й нема його світла! Дивлюсь на гори, аж ось вони трусяться, і всі згір'я хитаються! Дивлюся, аж ось вже немає людини, і порозліталось все птаство небесне. Дивлюся, аж ось край родючий пустинею став, а міста його знищені всі від обличчя Господнього, від полум'я гніву Його...» (*Єрем.4:23-26*).

Примітка: Пришестя Христа перетворить землю на купу руїн. Небеса (атмосфера) шезнуть, як згорнутий сувій, гори зрушаться з місць, і вся земля набуде похмурого, безрадісного і пустельного вигляду (*див. Ісаія 24:1-3; Об'явл.6:14-16*).

— **Скільки часу, згідно з пророцтвом Біблії, сатана буде скутий обставинами на цій землі?**

«І побачив я ангела, який сходив з неба і мав ключ від безодні і великий ланцюг у руці своїй. І схопив він дракона, стародавнього змія, котрий є диявол і сатана, і зв'язав його на тисячу років; і вкинув його у безодню, і замкнув його, і поклав печать над ним, щоб не спокушував уже народи, доки не скінчиться тисяча років» (*Об'явл.20:1-3*).

Примітка: Слово «безодня» зустрічається і у Бутті 1:2, і застосовується до землі у її безвидному, хаотичному стані. У такому вигляді вона буде перебувати протягом тисячі років. Земля стане похмурим місцем ув'яз-

нення сатани. Тут, серед трупів нечестивих, які загинули під час приходу Христа, на руїнах зруйнованих міст із слідами колишньої розкоші і слави нашого світу, сатана матиме нагоду довго розмірковувати над результатами свого обурення проти Бога. Пророк говорить, що він і всі його прибічники «по днях багатьох будуть навіщені» (Ісаїя 24:21-22).

— **Коли воскреснуть мертві, які не брали участі у першому славному воскресінні праведних?**

«Інші ж з померлих не ожили, поки не скінчиться тисяча років» (Об'явл.20:5).

Примітка: Із прочитаного тексту випливає, що початок тисячолітнього царства буде позначений воскресінням праведних, а кінець — воскресінням нечестивих. Безумовно, розгорнуться й інші події. З початком Тисячоліття закінчиться час благодаті, будуть вилиті сім останніх язв; Христос прийде, воскресить праведних, і разом зі святими, котрі залишились живими, візьме їх із Собою. Наприкінці Тисячоліття воскреснуть всі нечестиві, щоб разом із сатаною бути знищеними в озері вогняному (див. таблицю на стор. 104).

— **Що зміниться у становищі сатани наприкінці Тисячоліття?**

«А після цього він має бути звільнений на короткий час» (Об'явл.20:3).

Примітка: Наприкінці тисячі років Христос разом зі святими зійде з неба, щоб привести у виконання вирок суду над нечестивими і приготувати Землю як вічну вітчизну спасених. У цей час за велінням Христа воскреснуть нечестиві всіх віків. Це в Біблії названо другим воскресінням, чи «воскресінням осудження». Нечестиві воскреснуть з таким же духом непокірності Богові, який мали за життя. Тепер у сатани розв'яжуться руки — і він знову почне діяти.

— **Що вчинить сатана відразу ж після воскресіння нечестивих?**

«Коли ж скінчиться тисяча років, сатана буде звільнений із в'язниці своєї. І вийде спокушати народи, які знаходяться на чотирьох кутах землі, Гога і Магога, щоб зібрати їх на битву, а число їх, як пісок морський» (Об'явл.20:7-8).

— **Проти кого нечестиві будуть воювати і який буде результат боротьби?**

«І вийшли на широту землі, і оточили стан святих і місто улюблене; і зійшов вогонь з неба від Бога і пожер їх» (Об'явл.20:8-9).

Останні дні Сім останніх язв Друге пришестя Христа Перше воскресіння — воскресіння праведних Сатана закутий Праведні узяті на небо	ТИСЯЧОЛІТНЄ ЦАРСТВО	Нова земля Святий Град спускається Поява Христа зі святими Друге воскресіння— воскресіння нечестивих Звільнення сатани Знищення нечестивих
Християнський вік	1000 років між двома воскресіннями (земля спустошена)	Вічність

Тисячолітнім царством закінчується Божий великий тиждень; це — велика субота спочинку для Землі і народу Божого. Цей час у Святому Письмі іноді називається «великим днем Господнім». Початок тисячолітнього царства позначений воскресінням праведних (перше воскресіння), а кінець його — воскресінням нечестивих (друге воскресіння).

Протягом тисячі років Земля буде пустою і безлюдною. Сатана і його ангели перебувають на безлюдній землі ніби в ув'язненні. У цей час святі на небі зайняті судом над сатаною, його ангелами і нечестивими людьми, яких чекає остаточне знищення у вогні. Цим вогнем Земля очиститься, оновиться і стане вічною батьківщиною викуплених.

ДОЛЯ НЕЧЕСТИВИХ

— **Яке питання задає апостол Петро стосовно нечестивих?**

«То який кінець тих, хто противиться Божій Євангелії?»
(1Петр.4:17).

— **Що, згідно з Біблією, є карою за гріх?**

«Бо плата за гріх — смерть» (Римл.6:23).

«Душа, що грішить, — вона помре» (Єзек.18:4).

Примітка: «Померти» — означає закінчити фізичне життя; втратити всі життєві функції; перестати існувати; щезнути» (Словник Вебстера). Смерть слід розуміти буквально.

— **Яка смерть чекає нечестивих?**

«Вони приймуть кару вічної загибелі від лиця Господнього та від слави могутності Його» (2Сол.1:9).

Примітка: «Загибель» — означає припинення існування; злочасний кінець» (Чудинов).

— **З чим порівнюється знищення нечестивих?**

«Бо загинуть безбожні, і Господні вороги, як овечий той лій, заникнуть, у димі зникнуть вони!» (Псал.37:20).

— **Для кого приготовлений вогонь, який знищить нечестивих?**

«Тоді скаже і тим, що ліворуч: «Ідіть від Мене, прокляті, у вогонь вічний, приготовлений дияволу і ангелам його» (Матв.25:41).

Примітка: Цей вогонь названий вічним, тому що знищить все остаточно. Він також названий «незгасним», тому що його неможливо буде загасити, поки він не виконає того, що повинен буде зробити. Содом і Гомора також були знищені вогнем «вічним» (Іуда 7; 2Петр.2:6).

— **Чи залишиться щось від минулого?**

«Бо ось наступає той день, що палає, як піч, і стануть всі пишні та кожен, хто чинить безбожне, соломою, — і спалить їх день той, який

наступає, — говорить Господь Саваот, — Який не позаставить їм кореня, ані галузки» (*Мал.4:1*).

— **Чи залишиться що-небудь від нечестивих після Божого суду?**

«І не бійтеся тих, що вбивають тіло, а душі вбити не можуть, бійтеся більше Того, Хто може і душу, і тіло погубити в пеклі» (*Матв.10:28*).

Примітка: Бог, Який створив душу й тіло, може також і знищити їх. В Біблії ніде не написано, що душа безсмертна і не може бути знищена. Навпаки: «Душа, що грішить, — вона помре» (*Єзек.18:4*). Вічна загибель нечестивих означає знищення душі і тіла.

Слово «пекло» взятє із єврейської назви долини синів Енномових, яка знаходилась поза Єрусалимом і служила звалищем сміття; тут також спалювали загинлих тварин і трупи злочинців. Там постійно підтримувався вогонь. Те, що залишалося від черв'їв, знищувалось вогнем. Тому долина Енном, чи геєна, була уособленням остаточного знищення. Вогонь ніколи не служив для підтримування будь-якого життя, а завжди був засобом знищення і повного вигублювання.

— **Що очікує нинішні небеса і землю?**

«А нинішні небеса і земля тим самим Словом утримуються і зберігаються для вогню на день суду і погибелі нечестивих» (*2Петр.3:7*).

— **Наскільки нищівною буде дія вогню?**

«Котрі чекають і прискорюють прихід дня Божого, коли розпалені небеса зруйнуються і розпалені стихії розтопляться?» «Але день Господній прийде, як злодій вночі; і тоді небеса з великим шумом перейдуть, а стихії, розпалившись, зруйнуються, земля і всі діла на ній, згорять...» (*2Петр.3:12;10*).

— **Коли будуть воскресені нечестиві для отримання кари?**

«Інші ж з померлих не ожили, поки не скінчиться тисяча років» (*Об'явл.20:5*).

— **Звідки зійде вогонь, що знищить нечестивих?**

«І вийшли на широту землі, і оточили стан святих і місто улюблене; і зійшов вогонь з неба від Бога і пожер їх» (*Об'явл.20:9*).

Примітка: Справа знищення названа в Біблії «незвичайною роботою» Божою (*Ісаїя 28:21*). Таким чином Бог раз і назавжди очистить Всесвіт від гріха і його сумних наслідків; «і смерті не буде вже», — вона буде кинута в озеро вогняне (*Об'явл.20:14*).

— У що перетворюються нечестиві під дією вогню?

«А безбожних топтати ви будете, бо стануть за попіл вони під п'ятами ніг ваших у той день, що його Я вчиню», промовляє Господь Саваот» (*Мал.4:3*).

Примітка: Нечестиві будуть остаточно знищені, шезнуть, як дим, перетворившись на попіл. Вибравши гріх, вони обрали шлях смерті і знищення, лишилися права на життя і безсмертя. Своїм вибором вони довели, що подібно соломі чи кукілю варті лише спалення. Своєю поведінкою протягом благодатного часу вони самі себе позбавили можливості отримати вічне життя. Їх знищення буде справою милосердя, оскільки продовження їхнього життя означало б тільки продовження гріха, горя і страждань. Хоча суд Божий і буде жакливою карою, все-таки при цьому ніщо цінне і варте збереження не буде втрачене. Гріх назавжди перестане існувати, і Бог виконає Свій первісний намір — заселити землю святими, щасливими істотами.

— Як у Біблії назване остаточно знищення нечестивих?

«Вогненне озеро — це смерть друга» (*Об'явл.20:14*).

— Що прийде після знищення гріха вогнем?

«Але ми, згідно з Його обітницею, чекаємо нового неба і нової землі, де перебуває правда» (*2Петр.3:13*).

«Для мене існує тепер лише одна книга — дорогоцінна Біблія. Чого тільки вона не пропонує, чого тільки не дає людині, котра відчуває свої потреби і шукає її дорогоцінні скарби: вона відкриває їй вічні істини, вічне багатство, радощі, якими ніколи неможливо пересититися; ніколи не в'янучий вінець, полегшення від горя і позбавлення від страху, блаженну надію на вічне життя. Це дар Бога людям, які люблять і шанують Його Слово» (*Вальтер Скотт*).

ВІТЧИЗНА СПАСЕННИХ

— Для чого була створена Земля?

«Бо так промовляє Господь, Творець неба. Він той Бог, що землю вформував та її вчинив, і міцно поставив її, не як порожнечу її створив, — на проживання на ній Він її вформував» (*Ісаїя 45:18*).

— Кому Бог віддав землю у володіння?

«Небо, — небо для Господа, а землю віддав синам людським!» (*Псал.115:16*).

— З якою метою була створена людина?

«Учинив Ти його володарем творива рук Своїх, все під ноги йому вмістив» (*Псал.8:7*; див. також *Бут.1:26*; *Євр.2:8*).

— Яким чином людина втратила свої володіння?

Відповідь: Внаслідок гріха (*див. Римл.5:12*; *6:23*).

Примітка: Людина була переможена сатаною у саду Едемському. Відтоді ж вона віддала як саму себе, так і свої володіння у руки переможця.

— На які права претендує сатана?

«Тоді диявол вивів Його на високу гору, і показав Йому в одну мить всі царства світу, і сказав Йому диявол: «Тобі дам усю владу над усіма царствами і славу їхню, бо вона мені передана і я кому хочу, даю її» (*Лука 4:5-6*).

— До кого має повернутися володіння над Землею по праву?

«А ти, башто Черідна, підгірку Сіонської доньки, прийде до тебе і дійде старе панування, царювання для донечки Єрусалиму» (*Мих.4:8*).

— Чому Христос назвав лагідних людей блаженними?

«Блаженні лагідні, бо вони впадкують землю» (*Матв.5:5*).

Примітка: Це не може здійснитися у цьому світі, тому що тут, в більшості випадків, лагідні дуже рідко мають які-небудь переваги.

— **Чому праведники минулих віків не отримали обіцяного?**

«І всі вони, засвідчені у вірі, не отримали того, що було обіцяно, бо Бог передбачив щось краще для нас, щоб вони не без нас досягли досконалості» (*Євр. 11:39-40*).

— **Що станеться із Землею у день приходу Христа?**

«Але день Господній прийде, як злодій вночі; і тоді небеса з великим шумом перейдуть, а стихії, розпалившись, зруйнуються, земля і всі діла на ній згорять...» (*2Петр. 3:10*).

— **Що надійде після цієї жахливої катастрофи?**

«Але ми, згідно з Його обітницею, чекаємо нового неба і нової землі, де перебуває правда» (*2Петр. 3:13; Ісая 65:17*).

«І побачив я нове небо і нову землю, бо перше небо і перша земля минули, і моря вже нема» (*Об'явл. 21:1*).

— **Що пообіцяв Христос учням на прощання?**

«В домі Отця Мого багато осель; коли б ні, то Я сказав би вам, що йду приготувати місце для вас» (*Йоан. 14:2*).

— **Що приготував Христос для Свого народу?**

«Та тепер вони бажають кращої, тобто небесної; тому і Бог не соромиться зватися їх Богом, бо Він приготував їм місто» (*Євр. 11:16*).

— **Що говорить про це місто апостол Йоан?**

«І я, Іоан, побачив святе місто, Новий Єрусалим, який спускався з неба від Бога, приготовлений, як наречена, прикрашена для чоловіка свого» (*Об'явл. 21:2*).

— **Хто буде жити в цьому місті?**

«Блаженні ті, котрі додержуються заповідей Його, щоб мати право доступу до дерева життя, і увійти в місто воротами» (*Об'явл. 22:14*).

— **Як буде відчувати себе народ Божий у Новому Єрусалимі, який стане столицею нової Землі?**

«І витре Бог усяку сльозу з очей їхніх, і не буде вже смерті, ані смутку, ані плачу, ані болю, бо попереднє минуло!» (*Об'явл. 21:4*).

— **Як Біблія описує життя на новій Землі?**

«І замешкає вовк із вівцею, і буде лежати пантера з козлям, і будуть разом телятко й левчук, та теля відгодоване, а дитина мала їх водитиме! А корова й ведмідь будуть пастися разом, разом будуть лежати їхні

діти, і лев буде їсти солому, немов та худоба! І буде бавитися немовлятко над діркою гада, і відняте від перс дитинча простягне свою руку над нору гадюки, — не вчинять лихого та шкоди не зроблять на всій святій Моїй горі, бо земля буде повна пізнання Господнього так, як море вода покриває!» (*Ісаїя 11:6-9*).

— **У які дні спасенні будуть збиратися на поклоніння Господеві?**

«Бо як небо нове та нова та земля, що вчиню, стануть перед обличчям Моїм, говорить Господь, так стоятимуть ваші нащадки та ваше ім'я! І станеться, кожного новомісяччя в часі його, і щосуботи за часу її кожне тіло приходитиме, щоб вклонятися перед обличчям Моїм, говорить Господь» (*Ісаїя 66:22-23*).

— **Чи будуть викуплені жалкувати за минулим життям?**

«Бо ось Я створю нове небо та землю нову, і не згадаються речі колишні і не прийдуть на серце!» (*Ісаїя 65:17*).

— **Як довго святі будуть володіти Землею?**

«І приймуть царство святі Всевишнього, і будуть міцно держати царювання аж навіки, і аж на віки віків» (*Дан. 7:18; див. також Ісаїя 65:22; Об'явл. 22:5*).

ЗМІСТ

Передмова	3
Слово Боже	5
Сила Божого Слова	8
Боголюдина	10
Походження зла	12
План спасіння	14
Пророцтва про Христа	16
Виправдання вірою	20
Освячення	23
Дух Святий	26
Царство благодаті і Царство слави	28
Церква Христа і її обряди	31
Бог править світом	36
Історія, відкрита в пророцтві	42
Великий пророчий період	49
Христос — наш Первосвященик	54
Суд Божий	59
Закон і Євангеліє	63
Пам'ятний день Господній	67
Змінення суботи	72
Печатка Божа і тавро відступництва	76
Ангели Божі	81
Діяльність падших ангелів	84
Стан померлих	86
Спіритизм	89
Другий прихід Христа	93
Коли це буде?	96
Тисячолітнє царство	101
Доля нечестивих	105
Вітчизна спасених	108

ПОСІБНИК ПО ВИВЧЕННЮ БІБЛІЇ

*Під загальною редакцією
М.А.Жукалюка*

*Експертиза, літературна редакція,
коректура Ірини Сироти*

*Комп'ютерний набір і правка
Тетяни Романко, Люди Черневич*

*Комп'ютерна верстка і оригінал-макет
Віри Чинчаф*

*Художнє оформлення обкладинки
Валентини Іващенко*

*Відповідальна за випуск
Тамара Грицюк*

Формат 60x84 $\frac{1}{16}$, Папір офсетний. Офсетний друк. Наклад 3.000 прим.
Видавництво «Джерело життя», 04107, м. Київ, вул. Лук'янівська, 9-б
тел. (044) 416-85-86, факс 417-51-21.

Віддруковано в друкарні видавництва «Джерело життя».